

THEOLOGIE

THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT APELDOORN

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0749

© 2019 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING THEOLOGIE EN DE MASTEROPLEIDING THEOLOGIE VAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT APELDOORN.....	5
VOORWOORD VAN DE PANELVOORZITTER	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN	6
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	6
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	6
WERKWIJZE VAN HET PANEL	7
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	10
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE UITGEBREIDE OPLEIDINGSBEOORDELING	17
BIJLAGEN	39
BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER EN BEOOGDE LEERRESULTATEN	41
BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S	46
BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA	52
BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	53
BIJLAGE 5: EVALUATIESYSTEMATIEK	55

Dit rapport is vastgesteld op 16-9-2019

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING THEOLOGIE EN DE MASTEROPLEIDING THEOLOGIE VAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT APELDOORN

VOORWOORD VAN DE PANELVOORZITTER

Dit rapport bevat de bevindingen van de visitatiecommissie Theologie en is onderdeel van de kwaliteitsbeoordeling van universitaire bachelor- en masteropleidingen Theologie en Religiewetenschappen in Nederland.

Het doel van het rapport is drievoudig: de resultaten van de beoordeling van de voorgelegde opleidingen weergeven; terugkoppelen over de interne kwaliteitszorg van de betrokken instellingen; gegevens aanreiken voor de accreditatie van de opleidingen door de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO).

De commissie die de opleidingen in het cluster Theologie in het voorjaar 2019 heeft bezocht, heeft bij de drie deelnemende instellingen – de Theologische Universiteit Apeldoorn, de Theologische Universiteit Kampen en de Protestantse Theologische Universiteit (Amsterdam-Groningen) – acht zorgvuldig georganiseerde opleidingen aangetroffen, die zich bewust zijn van het belang van de kwaliteitszorg in opleidingsaanbod en onderwijs. De commissie heeft de diepgaande kennismaking met deze theologische universiteiten en hun opleidingen als bijzonder leerzaam en bemoedigend ervaren.

De commissie heeft haar werk op voortreffelijke wijze kunnen verrichten. De zelfevaluatierapporten waren in het algemeen van goede kwaliteit en vormden een relevante bron voor de eerste kennismaking met de opleidingen, de visie waarop ze steunen, de doelstellingen die ze willen realiseren en de aandachtspunten die ze voor zichzelf bepalen. De grondige gesprekken met de diverse geledingen van de opleidingen tijdens het locatiebezoek waren verhelderend. De commissie heeft waardering voor de openheid waarmee de instellingen met haar in gesprek zijn gegaan over het opleidingsaanbod, de organisatie van hun onderwijs en de kwaliteitsborging daarvan. Hierdoor heeft het panel zich een duidelijk beeld kunnen vormen van de kwaliteit van de beoordeelde opleidingen. De commissie hoopt dat haar rapport bijdraagt aan een helder (zelf)beeld van de betrokken opleidingen en een stimulerende rol mag vervullen in de cyclus van kwaliteitszorg die de instellingen krachtig willen verderzetten.

Dank gaat uit naar bestuur, naar academische en administratieve staf, en naar studenten en alumni van de betrokken universiteiten. Hun inspanningen voor de voorbereiding van de visitatie en hun medewerking aan de uitvoering van de beoordeling verdienen waardering. Ik ben zeer erkentelijk jegens de leden van de commissie alsook de projectleider en de secretaris van QANU voor de uitstekende samenwerking, voor hun deskundige inbreng en voor de professionele ondersteuning. Elk van hen heeft vanuit haar of zijn eigen perspectief, ervaring en achtergrond bijgedragen aan het welslagen van de visitatie en aan de totstandkoming van dit rapport.

Aan de betrokken universiteiten en hun opleidingen wensen we een succesvolle uitvoering van hun opdracht tot vorming van academische theologen, die in een razendsnel veranderende 21^e-eeuwse wereld zonder grenzen zowel kerkelijke als maatschappelijke verantwoordelijkheden kunnen opnemen.

Prof. dr. Marc Vervenne
Voorzitter visitatiecommissie

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN

Dit rapport volgt het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2018).

Bacheloropleiding Theologie

Naam van de opleiding:	Theologie
CROHO-nummer:	56109
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Apeldoorn
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	01/11/2019

Masteropleiding Theologie

Naam van de opleiding:	Theologie
CROHO-nummer:	60257
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Apeldoorn
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	01/11/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Theologie aan de Theologische Universiteit Apeldoorn vond plaats op 23, 24 en 25 april 2019.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Theologische Universiteit Apeldoorn
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	niet aangevraagd

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 1 april 2019 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding Theologie en de masteropleiding Theologie aan de Theologische Universiteit Apeldoorn heeft beoordeeld, bestond uit:

- Prof. dr. M. (Marc) Vervenne (voorzitter) is emeritus hoogleraar Bijbelwetenschap aan de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven en ere-rector magnificus van de KU Leuven (België).
- Prof. dr. H.P.J. (Henk) Witte is emeritus bijzonder hoogleraar Ignatiaanse Spiritualiteit aan de Tilburg School of Catholic Theology van de Universiteit van Tilburg.
- Dr. A.M. (Alma) Lanser – van der Velde was tot 2015 universitair hoofddocent Godsdienstpedagogiek en supervisor aan de Faculteit Religie en Theologie van de Vrije Universiteit Amsterdam.

- Prof. dr. T.H. (Hetty) Zock is bijzonder hoogleraar Levensbeschouwing en Geestelijke Volksgezondheid aan de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap van de Rijksuniversiteit Groningen.
- M. (Mark) de Jager is in 2017 begonnen met de master Gemeentepredikant aan de Protestantse Theologische Universiteit Groningen.

Anke van Wier MA ondersteunde het panel en trad ook op als secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De beoordeling van de bachelor- en masteropleiding Theologie aan de Theologische Universiteit Apeldoorn was onderdeel van de visitatiegroep Theologie. Van april tot en met mei 2019 heeft het panel in totaal acht opleidingen aan drie universiteiten beoordeeld. Het cluster bestond uit de volgende deelnemende instellingen: Theologische Universiteit Apeldoorn, Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken (vrijg.) Nederland en Protestantse Theologische Universiteit.

De visitatiegroep Theologie heeft de logistieke en praktische begeleiding van de visitatie en de rapportage uitbesteed aan evaluatiebureau QANU. Anke van Wier begeleidde het cluster als coördinator van QANU. Jetje De Groof en Anke van Wier traden op als secretaris in het cluster Theologie.

Tijdens de visitatie van de Theologische Universiteit Apeldoorn ondersteunde Anke van Wier het panel. Zij is door de NVAO als secretaris gecertificeerd.

Het visitatiepanel

Bij de samenstelling van het visitatiepanel van het cluster is rekening gehouden met de expertise, de beschikbaarheid en de onafhankelijkheid van de panelleden. Het volledige visitatiepanel bestond uit de volgende leden, die in verschillende samenstelling deel uitmaakten van de panels per instelling:

- Prof. dr. M. (Marc) Vervenne (voorzitter) is emeritus hoogleraar Bijbelwetenschap aan de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven en ere-rector magnificus van de KU Leuven (België).
- Prof. dr. H.P.J. (Henk) Witte is emeritus bijzonder hoogleraar Ignatiaanse Spiritualiteit aan de Tilburg School of Catholic Theology van de Universiteit van Tilburg.
- Dr. A.M. (Alma) Lanser – van der Velde was tot 2015 universitair hoofddocent Godsdienstpedagogiek en supervisor aan de Faculteit Religie en Theologie van de Vrije Universiteit Amsterdam.
- Prof. dr. T.H. (Hetty) Zock is bijzonder hoogleraar Levensbeschouwing en Geestelijke Volksgezondheid aan de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap van de Rijksuniversiteit Groningen.
- Prof. dr. B.J. (Bart) Koet is hoogleraar en hoofd onderzoek Nieuwe Testament Studies aan de Tilburg School of Catholic Theology van de Universiteit Tilburg. Tevens is hij directeur van het interfacultaire Centre for the Study of Early Christianity.
- Prof. dr. H. (Hans) Ausloos is hoogleraar Bijbelwetenschap aan de Faculté de Théologie van de UCLouvain (Louvain-la-Neuve, België), en maître de recherches bij het Fonds de la Recherche Scientifique (F.R.S.-FNRS) aan de UCLouvain.
- J.A. (Jasper) de Kok heeft een bachelor Maatschappijgeschiedenis afgerond in 2013 en is in 2012 begonnen met de studie Theologie aan de Theologische Universiteit Apeldoorn.
- M. (Mark) de Jager is in 2017 begonnen met de master Gemeentepredikant aan de Protestantse Theologische Universiteit Groningen.

Vorbereiding

Op 19 december 2018 vond de voorzitterstraining plaats. Daarbij informeerde QANU de panelvoorzitter over zijn rol tijdens de visitatie(s). Ook is hij geïnformeerd over de van toepassing zijnde beoordelingskaders, de werkwijze en de planning van bezoeken en rapportage. Het panel

kwam voor de eerste keer bijeen in een startvergadering op 23 april 2019, waarin de beoordelingskaders, het visitatieproces en de planning aan bod kwamen. Tevens is een werkwijze voor de visitaties afgesproken.

De coördinator stelde een bezoekprogramma op in overleg met de contactpersonen van de universiteit. De universiteit selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Het bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 3.

In de aanloop naar het visitatiebezoek aan de Theologische Universiteit Apeldoorn ontving QANU de zelfevaluatie rapporten van de opleiding(en) en stuurde deze door aan de panelleden. De coördinator en panelvoorzitter maakten een selectie van 15 eindwerken van elk van de te beoordelen opleidingen. Deze eindwerken selecteerden zij uit een lijst van afgestudeerden over de periode 2015-2018. Daarbij hielden de coördinator en voorzitter rekening met variatie in onderwerpkeuze, begeleiding en beoordeling.

De panelleden bestudeerden het zelfevaluatie rapport, de eindwerken en de bijbehorende beoordelingsformulieren. Ze stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en de opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden.

Voorafgaand aan het bezoek hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van de bestudering van de zelfevaluatie rapporten en de uitkomsten van de toetsing van geselecteerde scripties ter sprake kwamen. Tevens sprak het panel een taakverdeling af voor de te voeren gesprekken.

Bezoek

Het visitatiebezoek aan de Theologische Universiteit Apeldoorn vond plaats op 23-25 april 2019. Voorafgaand aan en tijdens het bezoek bestudeerde het panel aanvullend materiaal. Een overzicht van dit materiaal is te vinden in bijlage 4. Het panel sprak met studenten, alumni en docenten; met het management en het instellingsbestuur; met vertegenwoordigers van de examencommissie, de universiteitsraad en de opleidingscommissie. Tevens bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt. Het panel heeft ook een rondleiding door de instelling gekregen om informatie te krijgen over de voorzieningen.

Het panel beëindigde het bezoek met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken en de algemene observaties van het panel presenteerde. Hierna volgde nog een ontwikkelgesprek waarin de opleiding met het panel sprak over haar verdere ontwikkeling.

Consistentie en ijking

De consistentie in de beoordeling is op diverse manieren geborgd:

1. Het panel was zodanig samengesteld dat de voorzitter en een aantal panelleden bij meerdere visitatiebezoeken aanwezig waren.
2. De coördinator was aanwezig bij het opstellen van de voorlopige bevindingen aan het eind van elk bezoek.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat vervolgens voor aan een collega van QANU voor een collegiale toets. Daarna heeft de voorzitter het ontwerp van rapport doorgenomen en aangevuld, waarna de secretaris de panelleden heeft verzocht het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en met het akkoord van het panel stuurde de coördinator het rapport naar de instelling met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De feitelijke onjuistheden zijn na overleg tussen de coördinator en

de voorzitter door de secretaris gecorrigeerd. Vervolgens heeft het panel het rapport vastgesteld en heeft de secretaris het toegestuurd aan het College van Bestuur van de universiteit.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een associate degree-, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Voldoet

De opleiding voldoet op de standaard aan basiskwaliteit.

Voldoet ten dele

De opleiding voldoet in belangrijke mate aan basiskwaliteit op de standaard maar er zijn verbeteringen nodig om volledig aan de standaard te voldoen.

Voldoet niet

De opleiding voldoet niet aan basiskwaliteit op de standaard.

In overeenstemming met het Beoordelingskader 2018 voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities gehanteerd voor de beoordeling van de opleiding als geheel:

Positief

Op alle standaarden 'voldoet'.

Positief onder voorwaarden

Standaard 1 'voldoet' en maximaal op vijf standaarden 'voldoet ten dele' waarbij het panel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Negatief

In de volgende situaties:

- 'voldoet niet' op een of meer standaarden;
- 'voldoet ten dele' op standaard 1;
- 'voldoet ten dele' op een tot vijf standaarden waarbij het panel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- op zes of meer standaarden 'voldoet ten dele'.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Dit rapport volgt het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2018).

Bacheloropleiding Theologie

Beoogde leerresultaten

Het panel concludeert dat de bacheloropleiding Theologie van de TUA sinds lange tijd een duidelijk profiel heeft en daarmee een duidelijke plaats in het Nederlandse theologielandchap inneemt. In de ogen van het panel is de combinatie van een focus op de gereformeerde geloofsleer en op de brontalen van de Bijbel een solide fundament van de opleiding aan de TUA. De verbinding met de Christelijk Gereformeerde kerken (CGK) garandeert een sterke band met het beroepenveld voor predikanten. Daarnaast is er in het werkveld een toenemende behoefte aan theologen met een beroepsprofiel anders dan dat van de predikant. Hierom adviseert het panel de instelling door te gaan op de lijn die reeds is ingezet in de bacheloropleiding en het uitstroomprofiel voor haar opleiding breder te definiëren en dit bredere profiel op te nemen in de eindtermen.

De beoogde leerresultaten van de opleiding zijn inhoudelijk goed geformuleerd en geven aan dat de instelling inzet op een hoog niveau. De oriëntatie van de leerresultaten is academisch en de leerresultaten worden periodiek geëvalueerd. De leerresultaten sluiten goed aan op het instellingsprofiel en vormen een zinvol en verzorgd geheel in de ogen van het panel.

Programma

Het panel concludeert dat het programma van de bacheloropleiding Theologie het mogelijk maakt de passende academische en beroepsvaardigheden te realiseren. De wijze waarop de opleiding de ontwikkeling van wetenschappelijk-theoretische kennis en persoonlijk-geestelijke vorming combineert is prijzenswaardig in de ogen van het panel. Het panel stelt dat academische vaardigheden in deze historisch ingebedde beroepsgerichte opleiding op gepaste wijze aan bod komt, maar ziet ook ruimte om sterker in te zetten op sociaalwetenschappelijke onderzoeksmethoden. Het panel is verheugd dat in de bacheloropleiding de beroepsvaardigheden in toenemende mate niet meer exclusief op het predikantschap gericht zijn.

Het panel oordeelt dat het curriculum van de opleiding studenten voldoende mogelijkheid biedt om de beoogde leerresultaten te behalen. De leerlijnen vormen een goed kader voor het onderwijsprogramma. Het panel zou graag zien dat de opleiding het vakgebied Praktische theologie iets diverser invult, zodat de vakken in dit veld beter aansluiten op de formulering van de beoogde leerresultaten. Ook adviseert het panel de opleiding de leerdoelen van verschillende vakken breder te definiëren dan nu het geval is, zodat deze beter aansluiten bij de vakinhoud en bij de beoogde leerresultaten van de opleiding als geheel. Ten slotte concludeert het panel dat de opleiding vooruitgang heeft geboekt aangaande de integratie van het 'buitenperspectief'. Het moedigt de opleiding aan om hiermee door te gaan, en waar mogelijk ook literatuur van buiten de eigen traditie aan te bieden.

Het panel constateert dat de inrichting van de opleiding de student centraal stelt; studenten worden aangemoedigd vorm te geven aan het eigen leerproces. Het onderwijsconcept van de TUA sluit goed aan bij de visie van de instelling, de behoeften van de studenten en de aard van de opleiding. Het panel zou graag zien dat het kernpunt 'actief leren' in de bacheloropleiding nog verder geïmplementeerd wordt. Studenten van de opleiding hebben veel mogelijkheden om zelf hun onderwijsprogramma vorm te geven. Het panel is te spreken over de grote diversiteit aan keuzevakken en specialisatiemogelijkheden voor studenten. Het zou, gezien het steeds veelzijdiger wordende ambt van predikant, ook meer keuzevrijheid voor 'admissiale' studenten verwelkomen.

De studeerbaarheid van de opleiding staat hoog op de agenda bij de instelling. Studenten werken hard en zijn zeer gemotiveerd. Het panel heeft vastgesteld dat waar de studielast overmatig zwaar

wordt, de instelling adequaat handelt. Het panel zou graag zien dat de instelling de genormeerde studiebelasting van het scriptietraject nog eens tegen het licht houdt. Ook adviseert het de opleiding om als onderdeel van de scriptiebegeleiding studenten die de toegekende uren voor de scriptie dreigen te overschrijden tegen zichzelf in bescherming te nemen.

Instroom

Het panel concludeert dat de toelatingseisen goed aansluiten bij de beoogde leerresultaten. Het panel waardeert de mogelijkheden voor maatwerk voor studenten met niet-reguliere voorttrajecten die de instelling biedt. Het panel is positief over de bijspijsmogelijkheden die de bacheloropleiding biedt voor studenten met achterstanden op het gebied van zowel de klassieke als de moderne talen. Dit zorgt ervoor dat alle studenten goed voorbereid aan de relatief zwaarwegende taalcomponent van de opleiding kunnen beginnen.

Personeel

Het panel stelt vast dat zowel de opleiding voldoende docenten heeft en dat deze over het algemeen voldoende inhoudelijk en didactisch deskundig zijn. Het panel is tevreden over het feit dat de opleiding zelf oog heeft voor de lacunes in de personele bezetting en is te spreken over de wijze waarop de opleiding deze beoogt weg te werken. Het onderschrijft het beleid van de instelling om het promoveren van stafleden te stimuleren en om het percentage BKO-gecertificeerde stafleden te verhogen.

Het panel adviseert de instelling om aandacht te houden voor de werkdruk van de staf en om de eventuele negatieve gevolgen van de grote hoeveelheid kleine aanstellingen te ondervangen. Het is te spreken over de voorgenomen verschuiving van verantwoordelijkheden van het college van hoogleraren naar het college van docenten als geheel. Ook beveelt het panel de instelling aan om oog te houden voor de genderbalans in haar personele bezetting. Het panel raadt de instelling aan om na te gaan wat de voorgenomen verbreding van het beroepsprofiel betekent voor het confessioneel benoemingsbeleid waarbij alle hoogleraren ook predikant dienen te zijn in de CGK.

Ten slotte heeft het panel vast kunnen stellen dat het docentenkorps zeer sterk is op het gebied van Bijbelwetenschap. Het panel heeft haar zorgen omtrent de vakgebieden praktische theologie en methodologie met de opleiding gedeeld en oordeelt op basis van de gevoerde gesprekken dat de instelling zich hiervan voldoende bewust is.

Voorzieningen

Het panel heeft vastgesteld dat de huisvesting en materiële voorzieningen zonder meer toereikend zijn voor de realisatie van het programma. Voor personen met een mobiliteitsbeperking wordt maatwerk geboden, maar de instelling is voornemens om in structurele oplossingen te voorzien. Het plan om meer werkplekken voor studenten in te richten kan op de instemming van het panel rekenen. Het panel adviseert om ook voor de docenten extra werkruimte te creëren.

Begeleiding

Het panel concludeert dat de studiebegeleiding in de opleiding goed geregeld is. Er zijn veel verschillende vormen van begeleiding, wat te verklaren is door de eindtermen die betrekking hebben op de verwerving van de geestelijke en psychosociale instelling en vaardigheden voor een predikant, of voor wie werkzaam is in aanverwante beroepen. Het panel stelt vast dat studenten de begeleiding als veilig, prettig en behulpzaam ervaren. Het panel oordeelt dat de studiebegeleiding actief bijdraagt aan de studievoortgang en aan de vorming van studenten. Het vraagt de opleiding waakzaam te blijven op het vastleggen van de afspraken omtrent de begeleiding in het kader van het vak Persoonlijke en praktische vorming. Hier is meer transparantie gewenst.

De ondersteuning van studenten met een functiebeperking is op orde; de aanpak op basis van maatwerk en pragmatiek werkt uitstekend in de ogen van het panel.

De opleiding heeft een adequate informatievoorziening voor zowel zittende als aankomende studenten. Studenten worden goed voorbereid op hun studie aan de TUA en ontvangen relevante informatie tijdens hun studie. Ook hier vraagt het panel aandacht voor de formele dimensie van informatievoorziening.

Kwaliteitszorg

Het panel oordeelt dat de TUA op een zorgvuldige wijze studenten, docenten en werkgevers betreft bij de kwaliteitsborging van de opleiding, en dat zij de suggesties die hieruit voortkomen voldoende gebruikt om de opleiding steeds verder te verbeteren. De instelling kan de terugkoppeling van deze verbeteringen richting haar studenten toch nog beter inrichten en formaliseren in de ogen van het panel. De kwaliteitszorg staat hoog op de agenda in de instelling, en de TUA slaagt er uitstekend in om, ondanks de kleine omvang van de instelling, aan alle wettelijke vereisten te voldoen. Het panel ziet positieve effecten van het werk van de inzet en de betrokkenheid van met name de opleidingscommissie, de universiteitsraad en de beleidsmedewerker onderwijs.

Toetsing

De toetsing in de opleiding voldoet in de ogen van het panel. Er is een degelijk toetsplan en toetsprogramma, dat op dit moment geactualiseerd wordt. Studenten zijn op de hoogte van de toetsing in de verschillende vakken en de beoordelingen zijn navolgbaar. Het panel waardeert de beweging die de opleiding in recente jaren heeft gemaakt van overwegend mondeling naar overwegend schriftelijk tentamineren in de bacheloropleiding. Het panel moedigt de opleiding aan om de toetsing, in navolging van de masteropleiding waar mogelijk ook te diversifiëren, zeker omdat de nadruk in de toetsing nu te eenzijdig op kennis en inzicht ligt, terwijl de vakleerdoelen vaak breder geformuleerd zijn.

Het panel beveelt de opleiding aan om de toetsing voor de eindtermen en leerdoelen die betrekking hebben op persoonlijke-, geestelijke- en geloofsontwikkeling nader te onderzoeken. Het panel ziet hier ruimte voor verdere objectivering van beoordelingscriteria. Ook ziet het panel de noodzaak voor uniformering van de mate waarin en de wijze waarop docenten feedback leveren op het geschreven werk van studenten. Teneinde de leerervaring van studenten te verbeteren moet geschreven werk ook altijd van narratieve feedback voorzien worden.

Aangaande de scripties is het panel overtuigd van de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de beoordelingen. Om de beoordeling van de eindwerken nog efficiënter te laten verlopen en om de leerervaring van studenten te maximaliseren heeft het panel een drietal aanbevelingen geformuleerd: 1) haal de verantwoordelijkheid voor het beoordelen van de scripties weg bij alleen de hoogleraren en verdeel deze over het gehele docententeam; 2) doorbreek de vaste beoordelingskoppels; 3) optimaliseer de scriptiebeoordelingen door een uniforme werkwijze af te spreken aangaande het verschaffen van kwalitatieve feedback op afstudeerwerken.

Het panel concludeert dat de examencommissie goed toeziet op de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing in de opleiding. De commissie is zich bewust van haar wettelijke taken en heeft een goede positie binnen de instelling ingenomen. Een punt van aandacht is de (overschreden) zittingstermijn van enkele leden. Het panel vraagt de instelling om hiervoor in oplossingen te voorzien.

Het panel stelt dat de controle en de beoordeling van tentamens, opdrachten en eindwerken zonder meer voldoet. De hierboven geformuleerde aanbevelingen zouden er toe moeten leiden dat deze efficiënter en inzichtelijker verlopen. Ook hoopt het panel dat de opleiding met deze aanbevelingen de toetsing zo kan inrichten dat deze nog meer bijdraagt aan een optimale leerervaring voor haar studenten.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel oordeelt dat de bacheloropleiding Theologie van de TUA de beoogde leerresultaten in voldoende mate realiseert. Het stelt dit onder meer vast op grond van een bestudeerde steekproef van de bachelorscripties. Het vond de bachelorscripties van een hoog niveau en is verheugd te zien dat het geïntensiverde methodeonderwijs zijn vruchten afwerpt.

De alumni van de bacheloropleiding stromen soepel door naar de TUA-masteropleiding, maar voor studenten die elders willen studeren is de bachelor momenteel nog iets teveel 'een halve zesjarige opleiding'. Het panel heeft kennis genomen van de plannen om dit te verbeteren in de vernieuwde bacheloropleiding, onder andere door het geconcentreerder aanbieden van onderwijs, en heeft er vertrouwen in dat dit gerealiseerd zal worden met de nieuwe opzet.

Masteropleiding Theologie

Beoogde leerresultaten

Het panel concludeert dat de masteropleiding Theologie van de TUA sinds lange tijd een duidelijk profiel heeft en daarmee een duidelijke plaats in het Nederlandse theologielandchap inneemt. In de ogen van het panel is de combinatie van een focus op de gereformeerde geloofsleer en op de brontalen van de Bijbel een solide fundament van de opleiding. De verbinding met de CGK garandeert een sterke band met het beroepenveld voor predikanten. Daarnaast is er in het werkveld een toenemende behoefte aan theologen met een beroepsprofiel anders dan dat van de predikant. Hierom adviseert het panel de instelling door te gaan op de lijn die reeds is ingezet in de bacheloropleiding en het uitstroomprofiel voor haar opleidingen breder te definiëren en dit bredere profiel op te nemen in de eindtermen.

De beoogde leerresultaten van de opleiding zijn inhoudelijk goed geformuleerd en geven aan dat de instelling inzet op een hoog niveau. De oriëntatie van de leerresultaten is academisch en de leerresultaten worden periodiek geëvalueerd. De leerresultaten sluiten goed aan op het instellingsprofiel en vormen een zinvol en verzorgd geheel in de ogen van het panel.

Programma

Het panel concludeert dat het programma van de masteropleiding Theologie het mogelijk maakt de passende academische en beroepsvaardigheden te realiseren. De wijze waarop de opleiding de ontwikkeling van wetenschappelijk-theoretische kennis en persoonlijk-geestelijke vorming combineert is prijzenswaardig in de ogen van het panel. Het panel stelt dat academische vaardigheden in deze historisch ingebedde beroepsgerichte opleiding op gepaste wijze aan bod komt, maar ziet ook ruimte om sterker in te zetten op sociaalwetenschappelijke onderzoeksmethoden. Het panel is verheugd dat in de bacheloropleiding de beroepsvaardigheden in toenemende mate niet meer exclusief op het predikantschap gericht zijn. Het moedigt de masteropleiding aan om deze ontwikkeling te volgen.

Het panel oordeelt dat het curriculum studenten voldoende mogelijkheid biedt om de beoogde leerresultaten te behalen. De leerlijnen van de opleiding vormen een goed kader voor het onderwijsprogramma en daarbij weet de masteropleiding een goede balans te treffen tussen samenhang en keuzevrijheid. Het panel zou graag zien dat de opleiding het vakgebied Praktische theologie iets diverser gaat invullen, zodat de vakken in dit veld beter aansluiten op de formulering van de beoogde leerresultaten. Ten slotte concludeert het panel dat de opleiding vooruitgang heeft geboekt aangaande de integratie van het 'buitenperspectief'. Het moedigt de opleiding aan om hiermee door te gaan, en waar mogelijk ook literatuur van buiten de eigen traditie aan te bieden.

Het panel constateert dat de inrichting van de opleiding de student centraal stelt; studenten worden aangemoedigd vorm te geven aan het eigen leerproces. Het onderwijsconcept van de TUA sluit goed aan bij de visie van de instelling, de behoeften van de studenten en de aard van de opleiding. Het kernpunt 'actief leren' is goed ingebed in de masteropleiding. Studenten hebben veel mogelijkheden om zelf hun onderwijsprogramma vorm te geven. Het panel is te spreken over de grote diversiteit aan keuzevakken en specialisatiemogelijkheden voor studenten. Het zou, gezien het steeds veelzijdiger wordende ambt van predikant, ook meer keuzevrijheid voor 'admissiale' studenten verwelkomen.

De studeerbaarheid van de opleiding staat hoog op de agenda bij de instelling. Studenten werken hard en zijn zeer gemotiveerd. Het panel heeft vastgesteld dat waar de studielast overmatig zwaar

wordt, de instelling adequaat handelt. Het panel zou graag zien dat de instelling de genormeerde studiebelasting van het scriptietraject nog eens tegen het licht houdt. Ook adviseert het de opleiding om als onderdeel van de scriptiebegeleiding studenten die de toegekende uren voor de scriptie dreigen te overschrijden tegen zichzelf in bescherming te nemen.

Instroom

Het panel concludeert dat de toelatingseisen goed aansluiten bij de beoogde leerresultaten. Het panel waardeert de mogelijkheden voor maatwerk voor studenten met niet-reguliere voorttrajecten die de instelling biedt. Het panel adviseert de masteropleiding om bij de toelating van masterstudenten zonder TUA-bachelor extra aandacht te besteden aan de achtergrond die deze studenten hebben in academische vaardigheden en methoden, en waar nodig met maatwerktrajecten deze studenten achterstanden te laten wegwerken.

Personeel

Het panel stelt vast dat de masteropleiding Theologie op de TUA voldoende docenten heeft en dat deze over het algemeen voldoende inhoudelijk en didactisch deskundig zijn. Het panel is tevreden over het feit dat de opleiding zelf oog heeft voor de lacunes in de personele bezetting en is te spreken over de wijze waarop de opleiding deze beoogt weg te werken. Het onderschrijft het beleid van de instelling om het promoveren van stafleden te stimuleren en om het percentage BKO-gecertificeerde stafleden te verhogen.

Het panel adviseert de instelling om aandacht te houden voor de werkdruk van de staf en om de eventuele negatieve gevolgen van de grote hoeveelheid kleine aanstellingen te ondervangen. Het is te spreken over de voorgenomen verschuiving van verantwoordelijkheden van het college van hoogleraren naar het college van docenten als geheel. Ook beveelt het panel de instelling aan om oog te houden voor de genderbalans in haar personele bezetting. Het panel raadt de instelling aan om na te gaan wat de voorgenomen verbreding van het beroepsprofiel betekent voor het confessioneel benoemingsbeleid waarbij alle hoogleraren ook predikant dienen te zijn in de CGK.

Ten slotte heeft het panel vast kunnen stellen dat het docentenkorps zeer sterk is op het gebied van Bijbelwetenschap. Het panel heeft haar zorgen omtrent de vakgebieden praktische theologie en methodologie met de opleiding gedeeld en oordeelt op basis van de gevoerde gesprekken dat de instelling zich hiervan voldoende bewust is.

Voorzieningen

Het panel heeft vastgesteld dat de huisvesting en materiële voorzieningen zonder meer toereikend zijn voor de realisatie van het programma. Voor personen met een mobiliteitsbeperking wordt maatwerk geboden, maar de instelling is voornemens om in structurele oplossingen te voorzien. Het plan om meer werkplekken voor studenten in te richten kan op de instemming van het panel rekenen. Het panel adviseert om ook voor de docenten extra werkruimte te creëren.

Begeleiding

Het panel concludeert dat de studiebegeleiding goed geregeld is. Er zijn veel verschillende vormen van begeleiding, wat te verklaren is door de eindtermen die betrekking hebben op de verwerving van de geestelijke en psychosociale instelling en vaardigheden voor een predikant, of voor wie werkzaam is in aanverwante beroepen. Het panel stelt vast dat studenten de begeleiding als veilig, prettig en behulpzaam ervaren. Het panel oordeelt dat de studiebegeleiding actief bijdraagt aan de studievoortgang en aan de vorming van studenten. Het vraagt de opleiding waakzaam te blijven op het vastleggen van de afspraken omtrent de begeleiding in het kader van het vak Persoonlijke en praktische vorming. Hier is meer transparantie gewenst.

De ondersteuning van studenten met een functiebeperking is op orde; de aanpak op basis van maatwerk en pragmatiek werkt uitstekend in de ogen van het panel.

De opleiding heeft een adequate informatievoorziening voor zowel zittende als aankomende studenten. Studenten worden goed voorbereid op hun studie aan de TUA en ontvangen relevante informatie tijdens hun studie. Ook hier vraagt het panel aandacht voor de formele dimensie van informatievoorziening.

Kwaliteitszorg

Het panel oordeelt dat de TUA op een zorgvuldige wijze studenten, docenten en werkgevers betreft bij de kwaliteitsborging van de opleiding, en dat zij de suggesties die hieruit voortkomen voldoende gebruikt om de opleiding steeds verder te verbeteren. De instelling kan de terugkoppeling van deze verbeteringen richting haar studenten toch nog beter inrichten en formaliseren in de ogen van het panel. De kwaliteitszorg staat hoog op de agenda in de instelling, en de TUA slaagt er uitstekend in om, ondanks de kleine omvang van de instelling, aan alle wettelijke vereisten te voldoen. Het panel ziet positieve effecten van het werk van de inzet en de betrokkenheid van met name de opleidingscommissie, de universiteitsraad en de beleidsmedewerker onderwijs.

Toetsing

De toetsing in de opleiding voldoet in de ogen van het panel. Er is een degelijk toetsplan en toetsprogramma, dat op dit moment geactualiseerd wordt. Studenten zijn op de hoogte van de toetsing in de verschillende vakken en de beoordelingen zijn navolgbaar. Het panel waardeert de beweging die de opleiding in recente jaren heeft gemaakt naar een diversiteit aan toetsvormen in de masteropleiding.

Het panel beveelt de opleiding aan om de toetsing voor de eindtermen en leerdoelen die betrekking hebben op persoonlijke-, geestelijke- en geloofsontwikkeling nader te onderzoeken. Het panel ziet hier ruimte voor verdere objectivering van beoordelingscriteria. Ook ziet het panel de noodzaak voor uniformering van de mate waarin en de wijze waarop docenten feedback leveren op het geschreven werk van studenten. Teneinde de leerervaring van studenten te verbeteren moet geschreven werk ook altijd van narratieve feedback voorzien worden.

Aangaande de scripties is het panel overtuigd van de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de beoordelingen. Om de beoordeling van de eindwerken nog efficiënter te laten verlopen en om de leerervaring van studenten te maximaliseren heeft het panel een drietal aanbevelingen geformuleerd: 1) haal de verantwoordelijkheid voor het beoordelen van de scripties weg bij alleen de hoogleraren en verdeel deze over het gehele docententeam; 2) doorbreek de vaste beoordelingskoppels; 3) optimaliseer de scriptiebeoordelingen door een uniforme werkwijze af te spreken aangaande het verschaffen van kwalitatieve feedback op afstudeerwerken.

Het panel concludeert dat de examencommissie goed toeziet op de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing in de opleiding. De commissie is zich bewust van haar wettelijke taken en heeft een goede positie binnen de instelling ingenomen. Een punt van aandacht is de (overschreden) zittingstermijn van enkele leden. Het panel vraagt de instelling om hiervoor in oplossingen te voorzien.

Het panel stelt dat de controle en de beoordeling van tentamens, opdrachten en eindwerken in de opleiding zonder meer voldoet. De hierboven geformuleerde aanbevelingen zouden er toe moeten leiden dat deze efficiënter en inzichtelijker verlopen. Ook hoopt het panel dat de opleiding met deze aanbevelingen de toetsing zo kan inrichten dat deze nog meer bijdraagt aan een optimale leerervaring voor haar studenten.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel oordeelt dat de masteropleiding Theologie van de TUA de beoogde leerresultaten in voldoende mate realiseert. Het stelt dit onder meer vast op grond van een bestudeerde steekproef van de masterscripties. Hoewel de uitwerking van het geïntensiveerde methodenonderwijs nog minder zichtbaar is in de mastereindwerken is het panel tevreden over het niveau van de eindwerken. Het prijst de kritische academische geest die in de eindwerken aanwezig is.

Alumni van de masteropleiding functioneren goed in het werkveld, zowel als predikant als in andere functies. Het panel is positief over de mate waarin de opleiding studenten niet alleen academisch vormt, maar ook aan hun persoonlijke ontwikkeling bijdraagt.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Theologie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Programma, oriëntatie	voldoet
Standaard 3: Programma, inhoud	voldoet
Standaard 4: Programma, leeromgeving	voldoet
Standaard 5: Instroom	voldoet
Standaard 6: Personeel	voldoet
Standaard 7: Voorzieningen	voldoet
Standaard 8: Begeleiding	voldoet
Standaard 9: Kwaliteitszorg	voldoet
Standaard 10: Toetsing	voldoet
Standaard 11: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

Masteropleiding Theologie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Programma, oriëntatie	voldoet
Standaard 3: Programma, inhoud	voldoet
Standaard 4: Programma, leeromgeving	voldoet
Standaard 5: Instroom	voldoet
Standaard 6: Personeel	voldoet
Standaard 7: Voorzieningen	voldoet
Standaard 8: Begeleiding	voldoet
Standaard 9: Kwaliteitszorg	voldoet
Standaard 10: Toetsing	voldoet
Standaard 11: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

De voorzitter van het panel, prof. Marc Vervenne, en de secretaris, Anke van Wier, verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 16-9-2019

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE UITGEBREIDE OPLEIDINGSBEOORDELING

Organisatiestructuur

De Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) is oorspronkelijk opgericht als predikantsopleiding voor de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK). De instelling zet zich in voor de ontwikkeling van de gereformeerde theologiebeoefening en hanteert 'denken om te dienen' als instellingsmotto. De TUA biedt momenteel twee opleidingen aan: de driejarige bacheloropleiding Theologie en de eveneens driejarige masteropleiding Theologie. Omdat dit rapport beide opleidingen van de TUA bespreekt, worden de termen 'de opleidingen' en 'de instelling' door elkaar gebruikt.

De TUA heeft haar historische inbedding in de CGK en neemt de gereformeerde belijdenisgeschriften als uitgangspunt voor haar geloven en handelen. De instelling is in 1894 opgericht en is sinds 1919 gevestigd in Apeldoorn. De Generale Synode (GS) is het hoogste orgaan van de CGK en daarmee ook van de TUA. Ook benoemt de GS de hoogleraren van de instelling. Daarnaast is er een curatorium voor de instelling. Het curatorium bestaat uit negen predikanten van de CGK, de secretaris wordt benoemd door de GS en de overige curatoren door de vier particuliere synoden. Dit orgaan houdt toezicht op het handhaven van het gereformeerd-confessionele karakter van de TUA als wetenschappelijke opleiding, is verantwoordelijk voor het toelaten van de zogenoemde 'admissiale' studenten (studenten die naar het oordeel van het curatorium toelaatbaar zijn voor het ambt van predikant), het verlenen van het preekconsent aan 'admissiale' studenten en het beroepbaar stellen van deze studenten. De TUA heeft een raad van toezicht, een college van bestuur en een universiteitsraad. De TUA is een bekostigde instelling.

Sinds de vorige visitatie in 2013 is de TU Apeldoorn betrokken geweest bij een fusieproces met de Theologische Universiteit Kampen (TUK) om te komen tot een Gereformeerde Theologische Universiteit (GTU). Hierin participeerde ook de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding (NGP) en de Gereformeerde Bond. In het najaar van 2017 is beslist dat de fusie niet zou doorgaan. Nadat beslist was dat de fusie niet zou doorgaan, heeft de TUA zich bezonnen op haar toekomststrategie, wat aanleiding gaf tot een vernieuwd instellingsplan. De al ontwikkelde bachelor van de GTU vormde het uitgangspunt voor een nieuw curriculum voor de bacheloropleiding, dat in 2019-2020 van start zal gaan. Ook is de instelling bezig met het optimaliseren van haar masteropleiding, en overweegt de TUA een eenjarige masteropleiding 'Living Reformed Theology' te starten.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

De instelling beschrijft het doel van haar opleidingen Theologie in de zelfevaluatie als "wetenschappelijke toerusting en praktisch-geestelijke vorming van aanstaande theologen" en als het opleiden van "mensen voor het ambt van predikant of tot een andere dienst in Gods Kerk en Koninkrijk en het verrichten van wetenschappelijk theologisch onderzoek".

Profiel van de opleidingen

Beide opleidingen onderscheiden zich in het veld door een sterk profiel als beroepsopleiding voor het predikantschap in de CGK. Tevens is de sterke nadruk op het onderwijs in de theologische brontalen (Grieks, Latijn en Hebreeuws) een onderscheidend element. Het panel stelt ook dat de opleidingen uniek zijn door de combinatie van zowel academische als persoonlijke geestelijke vorming. De

inbedding in de CGK maakt dat de opleidingen van de TUA een duidelijke plaats in het Nederlandse theologielandchap hebben.

Het panel heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat de TUA een instelling in beweging is, die bedachtzaam openstaat voor veranderingen. Eén van de belangrijkste veranderingen waar de TUA mee bezig is, is de beweging van een traditionele zesjarige predikantsopleiding naar een breder opleidings- en uitstroomprofiel. Het panel heeft gezien dat dit traject stevig is ingezet sinds de vorige visitatie en juicht die ontwikkeling toe. Deze verandering is in de ogen van het panel zeker relevant in het licht van het veranderend werkveld voor afgestudeerde theologen, waar in toenemende mate behoefte is aan expertise en vaardigheid op het gebied van bijvoorbeeld geestelijke verzorging. Het is ook relevant door de toegenomen instroom van vrouwelijke studenten, voor wie het predikantschap in de CGK (tot op heden) niet openstaat.

In de huidige bacheloropleiding Theologie is nog duidelijk de 'knip' te zien die gemaakt is toen de zesjarige predikantsopleiding in een bachelor- en masteropleiding gesplitst werd. De huidige bacheloropleiding heeft een sterk profiel als (deel van een) predikantsopleiding. De instelling is voornemens om per 1 september 2019 te starten met een vernieuwde bacheloropleiding. Het panel heeft kennis genomen van dit programma. Het panel stelt dat deze nieuwe bacheloropleiding breder van aard is dan de huidige opleiding en minder nadrukkelijk de focus op het predikantschap heeft. Met de profilering van de nieuw ontwikkelde bacheloropleiding toont de instelling in de ogen van het panel aan responsief te zijn richting het brede en veranderende werkveld. De instelling is voornemens om na de vernieuwing van de bacheloropleiding ook de masteropleiding te herzien. Het panel juicht deze plannen toe, en ziet ook hier graag een verbreding van het opleidingsprofiel.

Beoogde leerresultaten

De bachelor- en masteropleiding Theologie hebben respectievelijk acht en negen einddoelen geformuleerd, en achtereenvolgens 24 en 38 eindtermen/leerresultaten opgesteld (zie bijlage 1). Voor 'admissiale' studenten, gelden drie aanvullende eindtermen, die betrekking hebben op de beroepsvaardigheid, de psychosociale attitude en de geestelijke instelling van deze studenten. Een deel van de einddoelen voor de masteropleiding komt overeen met de doelen van de bacheloropleiding, maar is in de eindtermen uitgewerkt op een wijze die past bij het masterniveau. De opleidingscommissie voor beide opleidingen gaat periodiek na of de opleidingseindtermen nog aansluiten bij de eindtermen die bepaald zijn door het Disciplineoverleg Godsgeleerdheid (DGO) en die het domeinspecifiek referentiekader voor het vakgebied Theologie vormen (opgenomen als bijlage 1).

Het panel heeft de einddoelen en eindtermen van beide opleidingen bestudeerd en oordeelt dat deze passend zijn voor het niveau en de oriëntatie van de opleidingen. Doordat alle leerresultaten aan de Dublin-descriptoren zijn gekoppeld garandeert de instelling ook het gepaste bachelor- dan wel masterniveau van de opleidingen. Het panel is onder de indruk van de geformuleerde einddoelen en leerresultaten van de bacheloropleiding en stelt dat deze blijf geven van de ambitie van de opleiding om een hoogwaardige bacheloropleiding neer te zetten, waarbij studenten zowel intellectueel en praktisch als persoonlijk gevormd worden. Ook is het panel te spreken over de einddoelen en leerresultaten van de masteropleiding. In de ogen van het panel is het voor beide opleidingen gepast om een herformulering van de eindtermen vooraf te laten gaan aan het verbreden van het uitstroomprofiel van de opleiding voor het predikantschap naar andere beroepsuitgangen.

Overwegingen

Het panel concludeert dat de bachelor- en masteropleiding Theologie van de TUA sinds lange tijd een duidelijk profiel hebben en daarmee een duidelijke plaats in het Nederlandse theologielandchap innemen. In de ogen van het panel is de combinatie van een focus op de gereformeerde geloofsleer en op de brontalen van de Bijbel een solide fundament van de opleidingen aan de TUA. De verbinding met de CGK garandeert een sterke band met het beroepenveld voor predikanten. Daarnaast is er in het werkveld een toenemende behoefte aan theologen met een beroepsprofiel anders dan dat van de predikant. Hierom adviseert het panel de instelling door te gaan op de lijn die reeds is ingezet in

de bacheloropleiding en het uitstroomprofiel voor haar opleidingen breder te definiëren en dit bredere profiel op te nemen in de eindtermen.

De beoogde leerresultaten van de beide opleidingen zijn inhoudelijk goed geformuleerd en geven, zeker voor de bacheloropleiding, aan dat de instelling inzet op een hoog niveau. De oriëntatie van de leerresultaten is academisch en de leerresultaten worden periodiek geëvalueerd. De leerresultaten van zowel bachelor- als masteropleiding sluiten goed aan op het instellingsprofiel en vormen een zinvol en verzorgd geheel in de ogen van het panel.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'

Standaard 2: Programma, oriëntatie

Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Bevindingen

De bachelor- en masteropleiding Theologie zijn ingericht volgens de 'simplex ordo'-opzet, waarin de wetenschappelijke theologiebeoefening samengaat met de perspectieven op het vakgebied van de kerkelijke stroming waartoe de opleiding behoort (de CGK, in het geval van de TUA). De instelling formuleert het zelf als een integratie van wetenschappelijk-theoretische vorming met praktisch-geestelijke vorming. Het panel heeft vastgesteld dat beide opleidingen deze combinatie op goede wijze in het onderwijsprogramma weten te realiseren, door doorlopend in de programma's aandacht aan zowel de intellectuele als de geestelijke ontwikkeling van studenten te besteden.

De focus van de opleidingen Theologie van de TUA is op de combinatie van de bijbel(wetenschappen) en de geloofstraditie. In de geloofstraditie komen zowel de geschiedenis van deze traditie als de inhoud van de geloofsleer aan bod. De bachelor- en masteropleiding sluiten zeer goed op elkaar aan. De gezamenlijke oorsprong als zesjarige predikantsopleiding is hierin nog duidelijk zichtbaar. Dit houdt tevens in dat verschillende leerlijnen duidelijk te zien zijn over beide opleidingen.

Dit is met name waarneembaar in de drie doorlopende leerlijnen van de bacheloropleiding: 1) Academische vaardigheden, 2) Encyclopedische theologie met een focus op de wetenschappelijke dimensies van het vakgebied, en 3) 'Student in relatie', waarin de persoonlijke ontwikkeling van de student en hun relatie tot God en leefomgeving centraal staan. Deze leerlijnen lopen, zoals uitgelegd is onder standaard 3, deels door in de masteropleiding. In gesprekken met alumni van de masteropleiding heeft het panel vernomen dat dit ook in het masterprogramma goed wordt ingevuld en dat studenten deze opzet als waardevol hebben ervaren tijdens hun studie en in de latere beroepspraktijk.

Academische oriëntatie

Het panel stelt dat de opleidingen er goed in slagen hun academische oriëntatie in het programma te verwerken. Het waardeert hoe de staf van de opleidingen haar actuele onderzoek bij het onderwijs weet te betrekken. Dit wordt zowel in het reguliere onderwijs gedaan, als door integratiecolleges, themadagen en studiereizen. In het reguliere onderwijs geschiedt dit vaak door studenten mee te laten denken over het lopende onderzoek van docenten. Zo is bijvoorbeeld, in interactie met studenten, in het vak Theologie van het Oude Testament een publicatie voortgekomen over het onderwerp 'de vreugde van God in het Oude Testament'. Zowel studenten als staf spraken positief over de wisselwerking die hiermee gecreëerd wordt, waarbij onderzoek en onderwijs beide een impuls krijgen. De aandacht voor onderzoek in de beide opleidingen is hiermee niet beperkt tot enkele modules, maar is te vinden over de volle lengte van de leerlijnen Academische vaardigheden en Encyclopedische theologie, hetgeen het panel positief acht.

Het panel heeft bewondering voor de wijze waarop met name de masteropleiding sterk beroepsgericht is, zonder daarbij in te leveren op het academisch gehalte van de opleiding. Het panel heeft zich ervan verzekerd dat studenten getraind worden in kritisch denken. De docenten met wie het panel sprak gaven aan dat studenten alle vragen kunnen stellen en de studenten geven aan dat ook docenten open staan om zélf kritisch bevraagd te worden op hun theologie. Het panel is ervan overtuigd dat de opleidingen hiermee voldoende inzetten op het onafhankelijk beoordelen en evalueren van informatie. Het vraagt de opleidingen wel om hier aandacht voor te houden, ook in het licht van de rol van het 'buitenperspectief', zoals beschreven in standaard 3.

Het panel heeft kennis genomen van de vakken in de leerlijn Academische vaardigheden uit de bacheloropleiding en de corresponderende vakken uit de masteropleiding. Het stelt dat studenten hiermee goed worden voorbereid op het realiseren van de eindtermen die betrekking hebben op deze verworvenheden. Het panel waardeert dat deze leerlijn in de bacheloropleiding zwaarder is aangezet. De vruchten hiervan worden zichtbaar geplukt in de eindwerken van de bacheloropleiding (zie ook standaard 11). Wel zag het panel nog ruimte om steviger in te zetten op sociaalwetenschappelijke onderzoeksmethoden in het curriculum. Het panel was dan ook verheugd te horen dat de gelden die vrijkomen in het kader van de kwaliteitsafspraken worden geïnvesteerd in het verstevigen van de methodologie-componenten in deze leerlijn.

Beroepsvaardigheden

De opleidingen zijn traditioneel sterk op de beroepspraktijk voor het predikantschap georiënteerd, zij het in grotere mate in de masteropleiding dan in de bacheloropleiding. Zoals beschreven onder standaard 1, zijn de opleidingen op dit moment bezig met een heroriëntatie op het beroepenveld. Het panel is positief over de stappen die de opleidingen tot op heden hebben gezet om in de programma's invulling te geven aan dit bredere uitstroomprofiel. In het kader hiervan zijn de vaardigheden die studenten onderwezen krijgen in de programma's breder ingezet. Dit is tot op heden voornamelijk in de bacheloropleiding verwezenlijkt. Zo bevat het keuzevak Praktijkoriëntatie een korte stage die binnen of buiten de kerk uitgevoerd kan worden en wordt studenten in het vak Poimeniek 1 gevraagd pastorale gesprekken te voeren en daarvan verslag te doen. In de vernieuwde bacheloropleiding (per september 2019) is dit bredere profiel nog sterker ingepast, onder andere door een diverser aanbod aan stageplaatsen en een sterkere focus op geestelijke verzorging en pastoraat. In het zelfevaluatierapport geeft de instelling aan dat de masteropleiding in de komende jaren aangepast zal worden om ook de beroepsvaardigheden voor beroepen aangrenzend aan het predikantschap te realiseren. Het panel moedigt de opleiding aan hier, volgend op de herziening van de bacheloropleiding, actief mee aan het werk te gaan.

In de leerlijn 'Student in relatie' en met name in het doorlopende vak Persoonlijke en praktische vorming worden studenten van beide opleidingen expliciet gevraagd om te reflecteren op de opgedane vaardigheden. Ook staat hier de persoonlijke en geestelijke ontwikkeling van studenten centraal. Het panel is te spreken over de wijze waarop deze persoonlijke dimensie in de programma's van beide opleidingen is opgenomen.

Overwegingen

Het panel concludeert dat de programma's van de bachelor en masteropleiding Theologie het mogelijk maken de passende academische en beroepsvaardigheden te realiseren. De wijze waarop de opleidingen de ontwikkeling van wetenschappelijk-theoretische kennis en persoonlijk-geestelijke vorming combineren is prijzenswaardig in de ogen van het panel. Het panel stelt dat academische vaardigheden in deze historisch ingebedde beroepsgerichte opleidingen op gepaste wijze aan bod komen, maar ziet ook ruimte om sterker in te zetten op sociaalwetenschappelijke onderzoeksmethoden. Het panel is verheugd dat in de bacheloropleiding de beroepsvaardigheden in toenemende mate niet meer exclusief op het predikantschap gericht zijn. Het moedigt de masteropleiding aan om deze ontwikkeling te volgen.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'

Standaard 3: Programma, inhoud

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

Het panel heeft de leerlijnen en de corresponderende vakken van de beide opleidingen bestudeerd en constateert dat deze inhoudelijk logisch zijn opgebouwd. De vakken binnen deze leerlijnen worden gedurende de jaren van de opleiding steeds complexer en studenten worden meer uitgedaagd. Ook worden studenten naarmate de studie vordert meer losgelaten en wordt er gevraagd dat ze steeds zelfstandiger werken. De leerlijnen en de inhoudelijke opbouw in vakken zorgen voor samenhang in het onderwijsprogramma en zijn duidelijk afgeleid van de beoogde leerresultaten van de opleiding.

Naast de kernpunten Bijbel(wetenschap) en geloofstraditie, die de bacheloropleiding deelt met de masteropleiding, legt deze opleiding een grote nadruk op het leren van de Bijbelse brontalen Hebreeuws en Grieks, die noodzakelijk zijn voor de wetenschappelijk gefundeerde studie van de Bijbelse geschriften. Het panel waardeert deze nadruk op de grondtalen en heeft in de gesprekken met studenten vastgesteld dat zij dit ook als meerwaarde ervaren. Daarnaast is er het onderwijs van het Latijn, dat binnen de TUA van oorsprong ook grote aandacht kreeg met het oog op de studie van onder meer de klassieke reformatische theologische traktaten. In het vernieuwde bachelorprogramma is het Latijn echter geschrapt ten gunste van de sterker aangezette leerlijn Academische vaardigheden. Het panel kan zich vinden in deze keuze van de opleiding, maar hoopt dat de voor de CGK traditie belangrijke vereiste van kennis van het Latijn daarmee gaandeweg niet helemaal uit de opleidingsprogramma's zal verdwijnen.

De leerlijnen van de bacheloropleiding lopen door in het masterprogramma. Het programma bestaat hiermee uit twee delen, waarvan het eerste een voortzetting is van het encyclopedische aanbod van theologische disciplines uit de bacheloropleiding. Daarnaast wordt ruimte geboden om met keuzevakken alvast te werken richting de specialisatie in het laatste studiejaar. In totaal bestaat 92,5 van de 180 ECTS van de masteropleiding uit keuzevakken en specialiseringsruimte. Het panel stelt vast dat het masterprogramma een goede balans kent tussen samenhang en keuzevrijheid en dat er sprake is van een degelijk programma. De studenten met wie het panel heeft gesproken geven aan tevreden te zijn over de opbouw van het programma.

In de ogen van het panel zouden de opleidingen nog kunnen groeien in de inpassing van de praktische theologie in de studieprogramma's. Dit vakgebied legt op dit moment het accent vooral op homiletiek en evangelistiek, maar zou volgens het panel breder opgevat kunnen worden door ook andere toepassingsgebieden als diakoniek en pastoraat en fundamentele praktische theologie te omvatten. Op deze manier zouden ook de eindtermen 7 voor de bacheloropleiding en 8 voor de masteropleiding meer geïntegreerd raken in de curricula. En zou de aansluiting bij het beroepenveld ook geoptimaliseerd kunnen worden.

De opleidingen hebben goed zicht op de relatie tussen de eindtermen en de inhoud van de verschillende vakken. Het panel zou wel graag zien dat de formulering van de leerdoelen van de vakken in met name de bacheloropleiding meer aansluit bij de formulering van de eindtermen van de opleiding. Waar de beoogde leerresultaten zich op verschillende Dublin-descriptoren richten, zijn de leerdoelen van de onderwijsmodules veelal geformuleerd met een focus op de dimensie kennis en inzicht. Het panel heeft zich ervan vergewist dat de andere dimensies zoals toepassing van kennis en inzicht en oordeelsvorming wel aan bod komen in de vakken. Het adviseert de bacheloropleiding derhalve om de leerdoelen beter aan te laten sluiten op de vakinhoud enerzijds en op de eindtermen

anderzijds. De meer beroepsgerelateerde eindtermen van de masteropleiding worden afgedekt in de verschillende stages die de studenten lopen.

Naar aanleiding van de vorige accreditatieronde heeft de instelling gewerkt aan het verder integreren van het 'buitenperspectief' (de bredere theologiebeoefening) in haar opleidingen. Het panel constateert dat dit is ingepast in de opleidingen, maar dat dit proces nog altijd langzaam gaat. Met het oog op bachelor- en mastereindterm 4¹ zou het panel graag zien dat met name de algemene westerse filosofie uitgebreider aan bod komt in het curriculum. Het is het panel opgevallen dat voor het vak Filosofie in het eerste bachelorjaar specifiek christelijk-filosofische literatuur gehanteerd wordt. Hier wenst het panel dat studenten met een diverser palet aan denkbeelden in aanraking komen.

Het panel is zeer positief over het vak Persoonlijke en praktische vorming onder de leerlijn 'Student in relatie', waarin veel zaken samenkomen. Dit vak focust op de meer persoonlijk georiënteerde eindtermen van beide opleidingen. Door deze zaken onder te brengen in deze doorlopende module zorgt de instelling ervoor dat ook dit deel van de beoogde leerresultaten duidelijk aan bod komt in de curricula. Het panel zou wel graag zien dat de vertaling van de eindtermen naar leerdoelen voor deze leerlijn concreter opgepakt wordt. Het adviseert de instelling om zich, eventueel door advies in te winnen bij de andere levensbeschouwelijke universiteiten, te bezinnen op een vertaling in concrete doelstellingen voor de vakken in deze leerlijn.

Overwegingen

Het panel oordeelt dat het curriculum van de bachelor- en de masteropleiding Theologie van de TUA studenten voldoende mogelijkheid biedt om de beoogde leerresultaten te behalen. De leerlijnen van de beide opleidingen vormen een goed kader voor het onderwijsprogramma en daarbij weet de masteropleiding een goede balans te treffen tussen samenhang en keuzevrijheid. Het panel zou graag zien dat de opleidingen het vakgebied Praktische theologie iets diverser gaan invullen, zodat de vakken in dit veld beter aansluiten op de formulering van de beoogde leerresultaten. Ook adviseert het panel de bacheloropleiding de leerdoelen van verschillende vakken breder te definiëren dan nu het geval is, zodat deze beter aansluiten bij de vakinhoud en bij de beoogde leerresultaten van de opleiding als geheel. Ten slotte concludeert het panel dat de opleidingen vooruitgang hebben geboekt aangaande de integratie van het 'buitenperspectief'. Het moedigt de opleidingen aan om hiermee door te gaan, en waar mogelijk ook literatuur van buiten de eigen traditie aan te bieden.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'

Standaard 4: Programma, leeromgeving

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

De TUA heeft een onderwijsconcept dat gebaseerd is op de volgende vier kernpunten:

- *Actief leren in doorlopende leerlijnen.* Het programma kent een logische opbouw van kennis en vaardigheden. Onderwijsvormen zijn erop gericht studenten uit te dagen om zelfstandig en kritisch met de theologie als wetenschap bezig te zijn.
- *Leren van en met elkaar.* De TUA is ingericht als leer-werkgemeenschap, waarin het concept 'denken om te dienen' centraal staat. Dit is mogelijk door de kleinschaligheid van de instelling, waarin studenten en docenten elkaar veel ontmoeten.

¹ Respectievelijk "kan de theologie plaatsen ten opzichte van andere wetenschappen" en "is in staat om theologie te bedrijven in de bredere context van dit vakgebied" voor bachelor- en masteropleiding.

- *Groeien in zelfstandigheid.* Het onderwijs wordt zo ingericht dat de student als voorbereiding op de beroepspraktijk gedurende de opleiding steeds zelfstandiger met de theologie leert omgaan.
- *Zoeken naar meer dan het gewone.* De student wordt gestimuleerd om buiten de eigen kaders te denken en een onderzoekende houding te ontwikkelen. Ook worden studenten aangemoedigd om, wanneer ze de 'gewone' studie goed aankunnen, iets extra's te doen, zoals bijvoorbeeld aanvullende vakken, een excellentietraject of een buitenlandstudie.

Het panel is positief over het onderwijsconcept van de TUA en stelt dat dit een samenhangende basis vormt voor de inrichting van de leeromgeving voor de twee theologieopleidingen. Het panel waardeert hoe dit onderwijsconcept de voordelen van de kleinschaligheid van de TUA inzet en hoe studenten in toenemende mate zelfstandiger leren werken. Het panel ziet nog wel ruimte voor het stimuleren van het actief leren, met name in de bacheloropleiding. Het panel heeft vastgesteld dat er in de bacheloropleiding nog veel 'klassiek' onderwijs gegeven wordt, en dat daar nog ruimte is om het interactieve leren zoals ingepast in de masteropleiding verder uit te bouwen. Het panel adviseert om hier onder andere in het kader van de docentprofessionalisering aandacht aan te besteden.

Studentgerichtheid

Het TUA onderwijsconcept draagt bij aan een onderwijsleeromgeving waarin de student centraal staat. Het panel is onder de indruk van de hoeveelheid keuzeruimte die studenten hebben. Hoewel voor bachelorstudenten die geen Grieks/Latijn hebben gehad in het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs en voor 'admissiale' studenten in de masterfase de invulling van de keuzeruimte al is vastgesteld, is de vrijheid voor de overige studenten indrukwekkend. De opleidingen bieden een breed scala aan mogelijkheden voor specialisatie aan studenten. De keuzevakken variëren van extra talen als Aramees en Duits tot Kerk & Islam, Echtscheiding en christelijke ethiek, en Pastorale psychologie; ook kunnen stages gevolgd worden in deze keuzeruimte. De interne masterspecialisaties zijn onder andere Gemeentepredikant, Evangelistiek en Missionair werker. Ook is het studenten toegestaan (een deel van) hun masterspecialisatie elders te volgen. Zo bestaat onder andere een overeenkomst met de Christelijke Hogeschool Ede voor een specialisatie als godsdienstdocent; er is tevens een traject voor pastoraal werkers met de opleidingen Pedagogiek en Onderwijskunde van de Universiteit Utrecht. Omdat het onderwijsprogramma van 'admissiale' studenten voor een groot deel vastligt, bestaat voor deze studenten minder vrijheid om hun programma zelf in te richten. Gezien het steeds veelzijdiger wordende ambt van predikant geeft het panel de instelling ter overweging om deze studenten iets meer vrijheid in hun studieprogramma te bieden.

Het panel heeft op basis van de gesprekken en de documentatie kunnen vaststellen dat de instelling de afgelopen jaren intensief heeft gewerkt aan internationalisering van het onderwijs. Ook verwelkomt de instelling jaarlijks enkele studenten en promovendi uit het buitenland, voornamelijk uit Zuid-Korea. De instelling participeert sinds enige tijd in de ReIReS groep, de *Research Infrastructure on Religious Studies*, een Europees netwerk van twaalf instellingen en organisaties op het gebied van religiestudies en theologie. Studenten ervaren dat deze samenwerking de internationale oriëntatie van de TUA goed doet. Hiernaast worden TUA-studenten gestimuleerd (internationale) symposia, congressen en *summer schools* bij te wonen. Verder betrekken docenten studenten regelmatig bij hun (internationale) projecten. Ook worden studenten in staat gesteld enige tijd in het buitenland te studeren. Het panel heeft hier met studenten over gesproken en heeft vernomen dat studenten deze activiteiten waarderen. Het panel heeft vastgesteld dat er veel mogelijk is aan internationale activiteiten, maar dat studenten wel veel zelf moeten regelen en uitzoeken. Het panel is enthousiast over de themadagen en studiereizen die de instelling organiseert, waar vaak buitenlandse partners bij betrokken zijn. Deze activiteiten hebben een verbindende werking voor zowel de TUA-gemeenschap zelf, als voor de TUA met buitenlandse instellingen en organisaties.

Studeerbaarheid

De opleidingen Theologie zetten in op een hoog niveau van het onderwijs en verwachten veel van hun studenten. Beide programma's zijn veeleisend en studenten moeten veel studeren. Studenten geven wel aan dat ze graag hard werken. Het panel heeft gezien dat het roepingsbesef studenten motiveert hard te werken voor de studie.

Het panel heeft vast kunnen stellen dat de studeerbaarheid, werkdruk en belasting van studenten hoog op de agenda staan bij de instelling. Onder andere door de korte lijnen binnen de instelling worden knelpunten snel gelokaliseerd en aangepakt. Zo heeft de instelling recentelijk de studielast in het vierde blok voor alle jaarlagen van beide programma's aangepast, nadat er signalen waren opgevangen over de zware studielast in dat blok.

Het scriptietraject voor de bachelor- en masteropleiding verdient in de ogen van het panel nog aandacht aangaande de studielast. Voor de bachelorscripties is 7,5 ECTS (210 uur) gereserveerd in de laatste twee blokken van het derde jaar. De methodologiecolleges die dan aangeboden worden zijn ook onderdeel van deze 7,5 ECTS. Studenten hebben een vrije onderwerpkeuze en worden begeleid door een docent met expertise op het onderwerp van de scriptie. De masterscriptie omvat 17,5 ECTS (490 uur) en wordt geschreven in het kader van de specialisatie in het laatste jaar van de masteropleiding. Na het lezen van scripties van beide opleidingen voorafgaand aan het locatiebezoek, had het panel bij een significant deel van de eindwerken twijfels of deze wel binnen de aangegeven urenlast gerealiseerd waren. In de gesprekken met studenten is gebleken dat veel studenten inderdaad de urenlast overschreden hebben. Hoewel het niveau van de eindwerken van beide opleidingen hoog te noemen is (zie ook standaard 11), vraagt het panel hier wel aandacht voor. Het adviseert de opleidingen om de tijdsinvestering van studenten in het scriptietraject expliciet op te nemen als onderdeel van de scriptiebegeleiding, en studenten waar nodig tegen zichzelf in bescherming te nemen. Ook zou de instelling het aantal toegekende ECTS voor de scripties kunnen verhogen.

Overwegingen

Het panel constateert dat de inrichting van de opleidingen de student centraal stelt; studenten worden aangemoedigd vorm te geven aan het eigen leerproces. Het onderwijsconcept van de TUA sluit goed aan bij de visie van de instelling, de behoeften van de studenten en de aard van de opleidingen. Het kernpunt 'actief leren' is goed ingebed in de masteropleiding. Het panel zou graag zien dat dit in de bacheloropleiding ook nog verder geïmplementeerd wordt.

Studenten van de beide opleidingen hebben veel mogelijkheden om zelf hun onderwijsprogramma vorm te geven. Het panel is te spreken over de grote diversiteit aan keuzevakken en specialisatiemogelijkheden voor studenten. Het zou, gezien het steeds veelzijdiger wordende ambt van predikant, ook meer keuzevrijheid voor 'admissiale' studenten verwelkomen.

De studeerbaarheid van de opleidingen staat hoog op de agenda bij de instelling. Studenten van beide opleidingen werken hard en zijn zeer gemotiveerd. Het panel heeft vastgesteld dat waar de studielast overmatig zwaar wordt, de instelling adequaat handelt. Het panel zou graag zien dat de instelling de genormeerde studiebelasting van het scriptietraject voor zowel bachelor- als masteropleiding nog eens tegen het licht houdt. Ook adviseert het de opleidingen om als onderdeel van de scriptiebegeleiding studenten die de toegekende uren voor de scriptie dreigen te overschrijden tegen zichzelf in bescherming te nemen.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'

Standaard 5: Instroom

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

Instromende studenten in beide opleidingen wordt gevraagd in te stemmen met de gereformeerde belijdenisgeschriften². Studenten die niet volledig kunnen instemmen met deze geschriften, maar wel affiniteit hebben met het gereformeerd denken, kunnen instromen als ze aangeven het gereformeerde karakter van de instelling en haar opleidingen te respecteren. Toetsing aan deze confessionele voorwaarde vindt plaats tijdens een inschrijvingsgesprek. Hier wordt een schriftelijk verslag van opgesteld dat in het dossier van de student komt. Het panel heeft naar de invulling van deze eis geïnformeerd tijdens het locatiebezoek en heeft vastgesteld dat deze voorwaarde in de praktijk geen zware belemmering vormt voor de instroom; geïnteresseerde studenten kunnen gewoon instromen.

De instroom in de bacheloropleiding omvat jaarlijks gemiddeld 16 studenten over de afgelopen zes jaar; de masteropleiding heeft gemiddeld 10 studenten per jaar mogen verwelkomen. Zowel de bachelor- als de masteropleiding kent een langzaam groeiende instroom van vrouwelijke studenten. Gemiddeld is 15% van de TUA-studenten vrouw. De beide opleidingen trekken ook regelmatig buitenlandse studenten, voornamelijk uit Zuid-Korea. Deze studenten kunnen instromen als ze bij de examencommissie aan kunnen tonen de Nederlandse taal voldoende te beheersen. Gemiddeld bestaat ongeveer 20% van de instroom in de opleidingen uit zogenoemde 'late roepingen', studenten die op latere leeftijd theologie gaan studeren. Het panel heeft met vreugde vastgesteld dat de instelling deze studenten adequaat begeleidt. De kleinschalige aard van het programma maakt maatwerk in het instroomtraject van deze studenten met uiteenlopende achtergrond mogelijk.

De instelling heeft door haar kleinschaligheid goed zicht op de behoeften van instromende studenten. Alle aankomende studenten voeren een studiekeuzegesprek met de studieadviseur, en veel geïnteresseerden lopen eerst een dag mee bij het onderwijs in de opleidingen. De studenten die het panel tijdens het locatiebezoek heeft gesproken, gaven aan dit gesprek zeer te waarderen en voelden zich hierdoor beter voorbereid.

Bacheloropleiding

Het panel stelt dat de instroomeisen voor de bacheloropleiding Theologie realistisch en behulpzaam zijn. Studenten kunnen instromen in de opleiding indien ze beschikken over een vwo-diploma, een hbo-diploma of een wo-diploma. Bij andere aan het vwo-diploma gelijkgestelde getuigschriften of hbo-propedeuses oordeelt de examencommissie over de toelaatbaarheid van studenten.

Het panel is te spreken over de mogelijkheden die de opleiding biedt om studenten die in hun voortraject geen onderwijs in de klassieke talen gevolgd hebben door middel van keuzevakken deze deficiënties weg te laten werken. Ook worden studenten die moeite hebben met Duits met een keuzevak in staat gesteld hun beheersing van die taal op een adequaat niveau te krijgen om de Duitstalige literatuur van de opleiding te lezen.

Masteropleiding

De toelatingseisen voor de masteropleiding zijn eveneens zinvol en toepasselijk in de ogen van het panel. Studenten kunnen instromen in deze opleiding indien ze in het bezit zijn van een bachelordiploma Theologie dat equivalent is aan de TUA-bacheloropleiding Theologie. Voor studenten uit een andersoortig voortraject kan, mede door de beperkte omvang van de opleiding, veelal via maatwerk een persoonlijk instroomtraject worden opgesteld om eventuele deficiënties weg te

---

² Deze belijdenisgeschriften zijn: de Heidelbergse Catechismus, opgesteld door Zacharias Ursinus en Caspar Olevianus in 1563; de Nederlandse geloofsbelijdenis, opgesteld door Guido de Brès in 1561; en de Dordtse Leerregels, opgesteld door de Synode van Dordrecht in 1618 en 1619. Deze worden ook wel de *Vijf Artikelen tegen de Remonstranten* genoemd. Tezamen worden deze de 'Drie Formulieren van Enigheid' genoemd.

werken. Het panel adviseert de instelling bij het opstellen van deze maatwerktrajecten ook oog te houden voor de training van studenten in academische vaardigheden, en waar nodig studenten hier extra in te onderwijzen. Door hier aandacht aan te besteden zou de methodologische kwaliteit van de eindwerken (zoals beschreven onder standaard 11) verhoogd kunnen worden.

Overwegingen

Het panel concludeert dat de toelatingseisen voor beide opleidingen Theologie goed aansluiten bij de beoogde leerresultaten. Het panel waardeert de mogelijkheden voor maatwerk voor studenten met niet-reguliere voortrajecten die de instelling biedt. Het panel is positief over de bijspijsmogelijkheden die de bacheloropleiding biedt voor studenten met achterstanden op het gebied van zowel de klassieke als de moderne talen. Dit zorgt ervoor dat alle studenten goed voorbereid aan de relatief zwaarwegende taalcomponent van de opleiding kunnen beginnen. Het panel adviseert de masteropleiding om bij de toelating van masterstudenten zonder TUA-bachelor extra aandacht te besteden aan de achtergrond die deze studenten hebben in academische vaardigheden en methoden, en waar nodig met maatwerktrajecten deze studenten achterstanden te laten wegwerken.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 5 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 5 als 'voldoet'

Standaard 6: Personeel

Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Bevindingen

De TUA is voor het personeelsbeleid deels afhankelijk van de GS van de CGK. De GS benoemt de reguliere hoogleraren van de TUA, die tevens ook predikant in de CGK dienen te zijn. Het college van bestuur van de TUA benoemt de universitair docenten. Het college wordt hierin bijgestaan door het curatorium van de GS. De kwalificaties van het docententeam worden opgesteld door het CvB.

Kwantiteit en beleid

De TUA telt op dit moment vier hoogleraren en er zijn twee bijzonder hoogleraren aangesteld voor het vakgebied praktische theologie en kerkgeschiedenis. De staf bestaat uit 12 universitair docenten (5.19 fte). Een punt van zorg is dat van deze 12 stafleden er zes niet gepromoveerd zijn. De afgelopen jaren is de formatie van het onderwijsondersteunend personeel uitgebreid. Deze uitbreidingen zijn in de ogen van het panel zeer welkom geweest en zijn positief voor de kwaliteit van de opleidingen. De instelling heeft een goede staf-student ratio van ongeveer 20 studenten per docent. De genderbalans in de staf blijft een punt van aandacht in de ogen van het panel; momenteel is slechts 20% van het wetenschappelijk personeel vrouw.

Zoals eerder besproken adviseert het panel de opleidingen om het uitstroomprofiel en beroepsperspectieven voor afgestudeerden te verbreden. Als deze verbreding is doorgevoerd in de beide opleidingen, adviseert het panel de instelling (en de GS van de CGK) het wervings- en benoemingsbeleid voor hoogleraren te heroverwegen. Als het predikantschap niet meer de enige beoogde beroepsuitgang van de opleidingen is, is de conditie dat alle hoogleraren ook als predikant in de CGK actief dienen te zijn, niet meer noodzakelijk in de ogen van het panel. Dit heeft tot gevolg dat de instelling een grotere 'vijver' heeft om uit te vissen, en dat er op termijn ook vrouwelijke hoogleraren aangesteld kunnen worden.

Een punt van zorg voor het panel zijn de vele kleine aanstellingen van docenten. Een groot deel van het personeel is in deeltijd werkzaam en is voor het overige deel actief in het werkveld. Dit heeft als positieve uitwerking dat studenten in aanraking komen met de beroepspraktijk, maar heeft ook een

verminderde betrokkenheid van deze docenten bij de instelling en de opleidingen tot gevolg. Het panel heeft ook vastgesteld dat dit ertoe leidt dat veel van de bestuurlijke taken en lidmaatschappen van commissies bij dezelfde mensen terecht komen. Deze taken worden met name vervuld door stafleden met een voltijd aanstelling. Onder andere door deze zware bestuurlijke druk, en de combinatie van maatschappelijke functies en docentschap, is de werkdruk erg hoog. Het panel adviseert de opleidingen de werkbelasting van de stafleden in het oog te houden.

De instelling heeft momenteel veel taken exclusief bij het college van hoogleraren (CoHo) belegd. Hierdoor dragen de hoogleraren een groot deel van de bestuurlijke last van de instelling. In de gesprekken is gebleken dat men voornemens is om een deel van deze taken van het CoHo naar het gehele college van docenten (CoDo, waar ook de hoogleraren lid van zijn) te verschuiven. Het panel ondersteunt dit voornemen en verwacht dat dit een positieve invloed zal hebben op de belasting van de hoogleraren. Tevens zal deze verschuiving als gevolg hebben dat het volledige CoDo meer betrokken is bij de opleidingen. Het panel verwacht dat dit, zeker in het licht van de grote hoeveelheid kleine aanstellingen op de TUA, een positieve invloed op de opleidingen zal hebben.

Kwaliteit

De studenten van de opleidingen spreken vol lof over hun docenten. Ze waarderen de persoonlijke interactie en de tijd die docenten voor hen nemen, ook waar het op persoonlijke en geestelijke vorming aankomt. De studenten spreken over hun docenten als voorbeeldfiguren. Zowel de studenten als de stafleden spreken ook met veel waardering over het onderwijsondersteunende personeel.

De instelling heeft zich na de vorige visitatieronde tot doel gesteld dat 75% van de staf in 2015 in het bezit moet zijn van een basiskwalificatie onderwijs (BKO). Het panel complimenteert de instelling met het behalen van dit streven. Het panel heeft vastgesteld dat niemand van de TUA-staf in het bezit is van een seniorkwalificatie onderwijs (SKO), maar dat de leerervaring van het SKO-traject wél gerealiseerd is bij de onderwijsverantwoordelijke hoogleraar. Desalniettemin wil het panel de instelling vragen om door te gaan met het docentprofessionaliseringsbeleid. Onderdeel hiervan is het verder stimuleren van de BKO-certificering van docenten en het onderzoeken van mogelijkheden voor samenwerking met andere instellingen op het gebied van het SKO. Ook zou het panel graag zien dat de instelling docenten meer traint op het hanteren van activerende leervormen, zoals besproken onder standaard 4. Het panel was verheugd te vernemen dat enkele dagen na haar bezoek aan de TUA een docent is gepromoveerd aan de TUA. Het panel vraagt de instelling ook te blijven inzetten voor het promoveren van het onderwijsgevende personeel.

Het panel heeft vastgesteld dat de inhoudelijke expertise van de TUA-stafleden op het gebied van Bijbelwetenschap erg sterk is. Veel docenten zijn werkzaam in het internationale onderzoeksveld en betrekken hun studenten actief bij hun onderzoeksprojecten. Hoewel het panel te spreken is over de recente stappen die de instelling heeft gezet aangaande de invulling van het vakgebied praktische theologie, heeft het zorgen over de manier waarop het vakkendomein aan de TUA wordt opgevat. Onder andere de aanstelling van een bijzonder hoogleraar christelijke pedagogiek en de inpassing van het vakgebied in de vernieuwde bacheloropleiding, zijn positieve ontwikkelingen geweest. Het baart het panel echter zorgen dat het zwaartepunt in de personele bezetting voor dit vakgebied nog altijd bij de homiletiek (preekkunde) en evangelistiek ligt. Deze specialisatie binnen de praktische theologie krijgt de meeste nadruk in het onderwijs. Gezien de ontwikkelingen in het veld van de praktische theologie en de interesses van de studenten beveelt het panel de instelling aan om in te zetten op visieontwikkeling op dit vakgebied. Als gevolg van deze visieontwikkeling zou ook de personele bezetting in dit vakgebied heroverwogen kunnen worden.

De instelling is voornemens om het geld dat vrijkomt in het kader van de kwaliteitsafspraken te investeren in het versterken van de formatie op het gebied van academische methoden. Het panel onderschrijft dit voornemen en stelt dat versterking op dit gebied zeer welkom is. Het adviseert om deze nieuw aan te stellen docent ook speciale aandacht te laten besteden aan de methodologische component van de scriptiebegeleiding, met bijvoorbeeld het aanscherpen van de attitude in verband

met plagiaat. Verschillende studenten hebben in de gesprekken aangegeven dat hier meer begeleiding gewenst is.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat zowel de bachelor- als de masteropleiding Theologie op de TUA voldoende docenten heeft en dat deze over het algemeen voldoende inhoudelijk en didactisch deskundig zijn. Het panel is tevreden over het feit dat de opleidingen zelf oog hebben voor de lacunes in de personele bezetting en is te spreken over de wijze waarop de opleidingen deze beogen weg te werken. Het onderschrijft het beleid van de instelling om het promoveren van stafleden te stimuleren en om het percentage BKO-gecertificeerde stafleden te verhogen.

Het panel adviseert de instelling om aandacht te houden voor de werkdruk van de staf en om de eventuele negatieve gevolgen van de grote hoeveelheid kleine aanstellingen te ondervangen. Het is te spreken over de voorgenomen verschuiving van verantwoordelijkheden van het college van hoogleraren naar het college van docenten als geheel. Ook beveelt het panel de instelling aan om oog te houden voor de genderbalans in haar personele bezetting. Het panel raadt de instelling aan om na te gaan wat de voorgenomen verbreding van het beroepsprofiel betekent voor het confessioneel benoemingsbeleid waarbij alle hoogleraren ook predikant dienen te zijn in de CGK.

Ten slotte heeft het panel vast kunnen stellen dat het docentenkorps zeer sterk is op het gebied van Bijbelwetenschap. Het panel heeft haar zorgen omtrent de vakgebieden praktische theologie en methodologie met de opleidingen gedeeld en oordeelt op basis van de gevoerde gesprekken dat de instelling zich hiervan voldoende bewust is.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 6 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 6 als 'voldoet'

Standaard 7: Voorzieningen

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

De instelling is sinds 1919 gehuisvest in een historische villa in Apeldoorn. Aan deze locatie zijn in de afgelopen eeuw verschillende uitbreidingen gerealiseerd. De meest recente hiervan is de aankoop van een naburig kerkgebouw waarvan de kerkzaal dienstdoet als aula en als kapel. Niet alle collegezalen en ruimtes zijn bereikbaar voor mensen met een mobiliteitsbeperking. De instelling geeft aan dat er in zo'n geval maatwerk wordt geboden, maar dat structurele oplossingen en een eventuele kleine verbouwing onderzocht worden.

Het panel heeft tijdens het locatiebezoek een rondleiding gekregen door het gebouw van de universiteit en heeft met studenten en docenten van de beide opleidingen gesproken over de voorzieningen. Het panel heeft vernomen dat studenten en staf het universiteitsgebouw en de locatie waarderen. Er is voor beide groepen wel een tekort aan werkplekken vastgesteld. Het panel is te spreken over het voornemen van de instelling om nieuwe studieplekken te realiseren in de kapel. Omdat er geen plaats is voor vaste werkplekken voor alle docenten, adviseert het panel de instelling om te onderzoeken of het mogelijk is om flexplekken in te richten voor de docenten. Dit zou, in de ogen van het panel, ook de samenhang en betrokkenheid van het docententeam ten goede kunnen komen.

De bibliotheek van de instelling is goed uitgerust, constateert het panel. De collectie is ruim en bevat voor de opleidingen relevante literatuur. Het panel is te spreken over het gezamenlijk afgestemde inkoopbeleid dat de instelling voert met de Theologische Universiteit Kampen. Ook was het panel verheugd te horen dat de collectie toegankelijk is geworden via het programma WorldCat. De

studenten van de instelling zijn tevreden over het aanbod in de bibliotheek. De ICT-voorzieningen van de instelling voldoen aan de behoeften van studenten en staf. Ook de elektronische leeromgeving, die de instelling sinds 2016-2017 gebruikt, voldoet.

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat de huisvesting en materiële voorzieningen zonder meer toereikend zijn voor de realisatie van het programma. Voor personen met een mobiliteitsbeperking wordt maatwerk geboden, maar de instelling is voornemens om in structurele oplossingen te voorzien. Het plan om meer werkplekken voor studenten in te richten kan op de instemming van het panel rekenen. Het panel adviseert om ook voor de docenten extra werkruimte te creëren.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 7 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 7 als 'voldoet'

Standaard 8: Begeleiding

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Studiebegeleiding

De opleidingen kennen een intensief systeem van studiebegeleiding. De studiebegeleiding is, anders dan bij veel andere opleidingen, niet alleen gericht op het bevorderen van het (geestelijk) welzijn en de studievoortgang van studenten. Het systeem van studiebegeleiding, mentoraat en coaching heeft ook betrekking op het onderwijzen en het toetsen van eindtermen 7 en 8 voor de bacheloropleiding, 8 en 9 voor de masteropleiding en de additionele eindtermen 2 en 3 voor 'admissiale' studenten.³ Deze eindtermen zijn gericht op de verwerving van een geestelijke en psychosociale instelling en vaardigheden die nodig zijn voor het werk als predikant of om in bredere zin in de kerk werkzaam te zijn. Het grootste deel van de begeleiding van studenten aangaande deze onderdelen van het programma vindt plaats in het kader van de leerlijn 'Student in relatie' en in het doorlopende vak Persoonlijke en praktische vorming (PPV).

---

³ Bacheloropleiding:

7. heeft zich een geestelijke instelling en psychosociale attitude verworven om doelgericht te kunnen werken (in kerk en samenleving)

8. en heeft een geestelijke instelling die getuigt van de liefde tot de Here God, Zijn Woord, Zijn dienst en Zijn gemeente.

Masteropleiding:

8. heeft zich een geestelijke instelling en psychosociale attitude verworven om op adequate wijze leiding te kunnen geven en pastoraat te bedrijven in de gemeente en andere kerkelijke of maatschappelijke instanties

9. en heeft een geestelijke instelling die getuigt van de liefde tot de Here God, Zijn Woord, Zijn dienst en Zijn gemeente.

'Admissiale' studenten:

2. beschikt over de nodige sociale en psychologische vaardigheden in de omgang met anderen, een gezagsvolle en vertrouwenwekkende uitstraling, empathisch vermogen en goede communicatieve mogelijkheden (psychosociale attitude)

3. en heeft een geestelijke instelling die zich kenmerkt door liefde voor het Woord van God, pastorale beweging, discipelschap en toewijding aan de dienst des Heren (geestelijke instelling).

De studiebegeleiding in de opleidingen is opgesplitst in vier verschillende componenten:

- mentoraat door een hoogleraar/docent;
- persoonlijke begeleiding in het kader van de PPV;
- studiebegeleiding door de studieadviseur (die tevens PPV begeleider is);
- begeleiding door het curatorium (geldt alleen voor admissiale studenten).

Iedere student krijgt aan het begin van de studie een mentor toegewezen. Hiermee vindt in ieder geval één jaarlijks gesprek plaats. Het mentoraat is primair gericht op de geloofsontwikkeling van de student. Ook kan de motivatie voor de studie en persoonlijkheidsvorming aan bod komen. Deze drie componenten hangen vaak met elkaar samen, omdat veel studenten met een roepingsbesef de studie starten. Ook geven de opleidingen aan dat veel studenten gedurende de studie in meer of mindere mate een geloofscrisis doormaken, doordat theologie een studie is die 'binnenkomt'. Het systeem van mentoraat is erop gericht studenten hierin te begeleiden. Studenten geven aan dat geloofsvragen, mede door de kleinschaligheid van de opleidingen, overigens ook vaak in de reguliere colleges behandeld kunnen worden. Het panel heeft vastgesteld dat studenten het mentoraat als een veilige omgeving ervaren, waarin ze fundamentele vragen goed kunnen bespreken.

De begeleiding in het kader van de PPV richt zich primair op de persoonlijke ontwikkeling van de student, met als oogmerk de voorbereiding op de beroepspraktijk. Ook kan de studievoortgang hier aan bod komen. Bachelorstudenten voeren tweemaal per jaar een uitgebreid individueel gesprek met de persoonlijk begeleider, in de masterfase voeren studenten sinds enkele jaren drie à vier keer per jaar een gesprek in groepen van drie studenten. De verslaglegging van- en de reflectie op het PPV traject vindt plaats in een portfolio, dat studenten gedurende de hele opleiding bijhouden. Hierin wordt het persoonlijk ontwikkelingsplan van studenten bijgehouden, worden gespreksverslagen en gespreksvoorbereidingen gedocumenteerd, en worden ook de preekvoorstellen opgenomen die de studenten tijdens hun studie maken en de evaluaties vanuit de gemeenten waar zij voorgaan. De portfolio's zijn alleen in te zien door de student en door personen die zij of hij daartoe (per onderdeel) gemachtigd heeft (zoals mentor en studieadviseur). Het panel heeft de opzet van de begeleiding in het kader van de PPV bestudeerd en constateert dat studenten op geschikte wijze worden begeleid bij de persoonlijke vorming.

Naast de begeleiding in het kader van de PPV neemt de studieadviseur ook de 'reguliere' studiebegeleiding waar. Hierbij kunnen studenten zaken omtrent studievoortgang en planning van de studie bespreken. Ook neemt de studieadviseur proactief contact op met studenten indien ze dreigen hun bindend studieadvies (45 ECTS) niet te halen en wordt hier actief meegedacht over oplossingen en ondersteuning.

Ten slotte worden 'admissiale' studenten naast de begeleiding door mentor en studiebegeleider/PPV-begeleider ook begeleid door een hoogleraar en een representant van het curatorium. Deze begeleiders leggen jaarlijks een huisbezoek af bij de student, waarin gesproken wordt over vorderingen in de studie, de verhouding van de student tot de kerk, de ontwikkeling van het geestelijk leven en de verhouding tot de plaats in de maatschappij, persoonlijkheidsontwikkeling en voorbereiding op het leven als predikant.

Tijdens het locatiebezoek rees de vraag bij het panel of al deze begeleidingsvormen niet een overdaad aan begeleiding vormen voor de studenten. De studenten waarmee het panel heeft gesproken gaven echter aan dat ze de verschillende begeleidingsvormen zeer waarderen. Ook informeerden studenten het panel dat het duidelijk is welk type hulpvraag bij welke begeleider neergelegd moet worden. Studenten waarderen de korte lijnen binnen de instelling die inhouden dat zij begeleiding en hulp snel kunnen vinden. Het panel is verheugd te horen dat studenten hier geen overmatige druk ervaren. Een verbeterpunt dat het panel ziet aangaande de studiebegeleiding is dat nog al wat begeleidingsprocessen informeel plaatsvinden. Dat is voor een deel van de begeleiding geen probleem, maar het panel vraagt de opleidingen hierbij aandacht te houden voor het vasthouden aan de procedures en resultaten, zeker waar het op de begeleiding in het kader van de PPV aankomt. Dit is met name relevant waar de verslaglegging PPV onderdeel uitmaakt van de

toetsing van de eindtermen van de opleidingen. Tevens zou de deskundigheid van de begeleiding rondom persoonsontwikkeling nog verder ontwikkeld kunnen worden in de ogen van het panel.

Het panel heeft vastgesteld dat de instelling goede begeleiding en ondersteuning biedt aan studenten met een functiebeperking. Deze begeleiding loopt via de studieadviseur. De twee uitgangspunten zijn maatwerk en een pragmatische aanpak. Tevens concludeert het panel na gesprekken met studenten en alumni dat de stagebegeleiding in de masteropleiding goed georganiseerd is, en dat studenten zich door zowel de stageplek als de instelling voldoende ondersteund voelen.

Informatievoorziening

Het panel heeft met de opleidingen en met studenten gesproken over de informatievoorziening aan (aankomende) studenten van de opleidingen. Geïnteresseerde studenten lopen vrijwel altijd een collegedag mee op de TUA, waarna ze een persoonlijk gesprek met de studieadviseur voeren. In dit gesprek worden ze voorbereid op het karakter van de instelling en de opleiding, en worden ze bewust gemaakt van onder andere het vele 'stampwerk' dat vereist is voor het onderwijs in de klassieke talen. Na de inschrijving van de student volgt een tweede gesprek, met zowel de studieadviseur als een hoogleraar. In de weken voor de start van het academisch jaar worden introductiedagen georganiseerd. Tijdens deze dagen worden studenten inhoudelijk en praktisch voorbereid op het leven als TUA-student. Studenten geven aan dat ze zich goed voorgelicht en voorbereid voelden voordat ze met de studie begonnen.

Tijdens de opleiding wordt de informatievoorziening op verschillende wijzen verzorgd. Er is een driewekelijks mededelingenblad, er vindt communicatie via de email en de elektronische leeromgeving plaats, en soms worden relevante zaken bij het ochtendgebed bekendgemaakt. Het panel heeft vastgesteld dat de korte lijnen in de instelling een positieve invloed hebben op de informatievoorziening. Ook hier vraagt het panel de opleidingen echter wel waakzaam te zijn op het bewaken van procedures en in het handhaven van formele regelingen, waar het op het delen en verspreiden van vertrouwelijke en cruciale informatie aankomt.

Overwegingen

Het panel concludeert dat de studiebegeleiding in de opleidingen goed geregeld is. Er zijn veel verschillende vormen van begeleiding, wat te verklaren is door de eindtermen die betrekking hebben op de verwerving van de geestelijke en psychosociale instelling en vaardigheden voor een predikant, of voor wie werkzaam is in aanverwante beroepen. Het panel stelt vast dat studenten de begeleiding als veilig, prettig en behulpzaam ervaren. Het panel oordeelt dat de studiebegeleiding actief bijdraagt aan de studievoortgang en aan de vorming van studenten. Het vraagt de opleidingen waakzaam te blijven op het vastleggen van de afspraken omtrent de begeleiding in het kader van het vak Persoonlijke en praktische vorming. Hier is meer transparantie gewenst.

De ondersteuning van studenten met een functiebeperking is op orde; de aanpak op basis van maatwerk en pragmatiek werkt uitstekend in de ogen van het panel.

De opleidingen hebben een adequate informatievoorziening voor zowel zittende als aankomende studenten. Studenten worden goed voorbereid op hun studie aan de TUA en ontvangen relevante informatie tijdens hun studie. Ook hier vraagt het panel aandacht voor de formele dimensie van informatievoorziening.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 8 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 8 als 'voldoet'

Standaard 9: Kwaliteitszorg

De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Bevindingen

De opleidingen Theologie van de TUA kenmerken zich door een open, reflectieve houding. Het panel heeft vastgesteld dat de opleidingen zich bewust bezig houden met kwaliteitszorg, en dat de relevante stakeholders hierbij betrokken worden. Tijdens het locatiebezoek was duidelijk dat de openheid voor verbetering voelbaar is op de verschillende (organisatie)niveaus in de instelling. Ook was het panel verheugd om te merken dat de activiteiten in het kader van de kwaliteitszorg breed gedragen worden. Het voordeel van de kleine schaal van de instelling is op dit gebied merkbaar; problemen worden vlot gesignaleerd en er kan snel naar oplossingen gezocht worden. Het panel heeft bewondering voor de wijze waarop deze kleine instelling toch aan alle wettelijke vereisten weet te voldoen. Naar aanleiding van het niet doorgaan van de fusie met de Theologische Universiteit Kampen is het instellingsplan opnieuw geformuleerd, zodat de vernieuwingsimpuls die uitging van dit proces wel behouden is gebleven voor de instelling.

Het onderwijs wordt op verschillende manieren geëvalueerd, zoals te zien in bijlage 5. De opleidingen evalueren onder andere de individuele vakken, bevragen de jaargroepen over hun ervaringen, enquêteren de alumni, evalueren student-ervaringen bij stages, de themadagen en integratiecolleges en het scriptieproces. De beleidsmedewerker onderwijs is hier intensief bij betrokken. De gezamenlijke opleidingscommissie (OC) voor beide opleidingen is actief betrokken bij al deze evaluatieactiviteiten. Doordat de frequentie van de evaluatieactiviteiten verschilt is de instelling in staat verschillende input te verzamelen, de directe terugkoppeling, maar ook de meer longitudinale signalen. Los van deze formele evaluatie-instrumenten heeft het panel vernomen dat docenten informeel ook *best practices* delen, onder andere over innovatieve manieren om onderwijs en onderzoek te integreren.

Betrokkenheid van stakeholders

De examencommissie is actief bezig met het verbeteren van de toetsing in de opleidingen, zoals zal worden uitgelegd in standaard 10. Het panel is goed te spreken over de contacten van de opleidingen met betrokkenen uit het werkveld. Door de nauwe banden van de instelling met de CGK is de verbintenis met deze kerken sterk aanwezig en hebben de praktijkvragen en overtuigingen uit deze kerken veel invloed. Ook door de verschillende stages die studenten lopen is de instelling in contact met het werkveld. Daarnaast heeft de instelling aan de hand van de alumni-enquête zicht op wat andere afstudeerders doen in het werkveld. Het panel heeft vastgesteld dat de universiteitsraad en de opleidingscommissie goed functioneren en aan de wettelijke samenstellingsvereisten voldoen. Het panel bevestigt mede op basis van informatie uit gesprekken dat deze commissies zich als onafhankelijke organen actief en assertief opstellen in de instelling.

Het panel stelt dat de instelling goede methoden heeft om de kwaliteit van het onderwijs te meten en dat de juiste actoren hierbij betrokken worden. Evaluatie-uitkomsten worden goed opgevolgd en de instelling is doorlopend bezig met het verbeteren van haar onderwijs. Het panel ziet nog wel mogelijkheden voor verbetering van de terugkoppeling naar studenten van de acties die zijn genomen naar aanleiding van gegeven feedback. In gesprekken met studenten is gebleken dat deze laatste stap in de kwaliteitszorgcyclus nog niet structureel wordt ingevuld. Het panel adviseert de instelling om deze terugkoppeling te formaliseren en duidelijk naar studenten te communiceren wat er met hun input gedaan is.

De twee opleidingen sluiten goed aan bij de strategische doelen van de instelling, die in het zelfevaluatie-rapport als volgt worden geformuleerd: "De TUA heeft ten doel het – primair ten behoeve van de [Christelijke Gereformeerde] Kerken – in stand houden van een opleiding tot de dienst des Woords, het (doen) beoefenen van de theologische wetenschap en theologische vorming op de grondslag van de Heilige Schrift en de Drie Formulieren van Enigheid, alsmede al hetgeen daarmee rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn". Door het opleiden van

predikanten en van theologen die in andere functies werkzaam zijn, dragen de opleidingen hier goed aan bij. Door de contacten met en de betrokkenheid van de GS van de CGK bij de opleidingen wordt verantwoording afgelegd over de wijze waarop dit geschiedt.

Overwegingen

Het panel oordeelt dat de TUA op een zorgvuldige wijze studenten, docenten en werkgevers betreft bij de kwaliteitsborging van haar opleidingen, en dat zij de suggesties die hieruit voortkomen voldoende gebruikt om de opleidingen steeds verder te verbeteren. De instelling kan de terugkoppeling van deze verbeteringen richting haar studenten toch nog beter inrichten en formaliseren in de ogen van het panel. De kwaliteitszorg staat hoog op de agenda in de instelling, en de TUA slaagt er uitstekend in om, ondanks de kleine omvang van de instelling, aan alle wettelijke vereisten te voldoen. Het panel ziet positieve effecten van het werk van de inzet en de betrokkenheid van met name de opleidingscommissie, de universiteitsraad en de beleidsmedewerker onderwijs.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 9 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 9 als 'voldoet'

Standaard 10: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Het panel heeft zich verdiept in het toetssysteem van de opleidingen Theologie aan de hand van het zelfevaluatie-rapport, inzage in de beoordelingsformulieren van scripties, inzage in tentamens en gesprekken met studenten, docenten en de examencommissie.

Toetsing en toetsbeleid

De TUA heeft haar toetsing ingericht aan de hand van het Toetsbeleidsplan TUA uit 2012. De opleidingen en de examencommissie zijn op dit moment bezig met het actualiseren van dit document. De TUA kent vier tentamenperiodes per jaar. Informatie over de toetsing van vakken wordt aan het begin van ieder vak met studenten gedeeld in de syllabus en is ook opgenomen in de studiegids. Het panel heeft deze beschrijvingen doorgenomen en met studenten gesproken over de informatievoorziening rondom de toetsing. Studenten zijn over het algemeen tevreden over de toetsing in de opleidingen. Ze ervaren een duidelijke opbouw in moeilijkheidsgraad van de toetsing naarmate de opleidingen vorderen. Wel vragen studenten om een duidelijkere formulering van toetsopdrachten en beoordelingscriteria, met name instructies voor papers. Een voorbeeld is het vak Evangelistiek/Missologie 3, waar studenten gevraagd wordt een 'vergelijkend leesverslag' te schrijven, maar niet geheel duidelijk is wat dat inhoudt.

De instelling heeft in recente jaren een beweging in de richting van meer schriftelijke tentaminering gemaakt, onder andere in reactie op de adviezen van de vorige accreditatiecommissie. Dit heeft ertoe geleid dat in de bacheloropleiding overwegend met schriftelijke tentamens getoetst wordt. In de masteropleiding worden onder andere papers, presentaties, mondelinge tentamens en reflectieverslagen gebruikt. Het panel is tevreden over de diversiteit aan toetsvormen in de masteropleiding. Voor de bacheloropleiding adviseert het panel de opleiding om ook na te gaan waar diversificatie mogelijk is. Dit is zeker relevant in vakken waar de leerdoelen onder andere gericht zijn op het verwerven van praktische en persoonlijke vaardigheden. Het panel heeft een aantal vakken gezien waar praktische vaardigheden wel onderdeel van het onderwijs waren, maar de toetsing zich alleen richtte op het toetsen van kennis en inzicht.

Het panel heeft samenvattend vastgesteld dat de beoordelingssystematiek over het algemeen op orde is. Het panel ziet naast het zojuist genoemde punt van eenzijdige toetsvormen in de bacheloropleiding bij beide opleidingen nog wel ruimte voor verbetering op het vlak van feedback op

geschreven werk, de toetsing van de persoonlijke en geloofsontwikkeling van studenten, en bij de beoordeling van de scripties.

Aangaande het eerste punt geven studenten aan dat het per docent sterk verschilt hoeveel feedback zij ontvangen op gemaakt werk, zeker waar het papers betreft. Het panel adviseert de opleidingen om zich hierop te beraden en eventueel richtlijnen te formuleren zodat de leerervaring van toetsing voor studenten geoptimaliseerd kan worden. Ook zouden kalibratiesessies met het docententeam hier nuttig zijn in de ogen van het panel.

Voor het tweede punt geldt dat de opleidingen zich bewust zijn van de moeilijkheden rondom de toetsing van de eindtermen die gericht zijn op persoonlijke-, geestelijke- en geloofsontwikkeling. Deze eindtermen en leerdoelen worden voornamelijk getoetst in portfolio's en gesprekken van studenten met hun mentor en hun persoonlijk begeleider. Het panel adviseert om mogelijkheden te onderzoeken om deze leerdoelen en de toetsing hiervan objectiever te formuleren en heldere beoordelingscriteria te ontwikkelen, teneinde deze beoordelingen inzichtelijker te maken voor studenten. Het panel was verheugd om te horen dat de examencommissie deze problematiek ook op de radar heeft staan en graag aan het werk wil om criteria te ontwikkelen om de voortgang van studenten op dit vlak te meten.

Ten aanzien van het derde punt geldt dat het panel tevreden is over de scriptiebeoordelingen; de beoordelingen en eindcijfers van de scripties in de steekproef van beide opleidingen kwamen grotendeels overeen met die van het panel. Ook is het panel tevreden met het feit dat alle scripties minstens twee lezers hebben en dat er toenemend gebruikt wordt gemaakt van goede uniforme beoordelingsformulieren. Het panel heeft drie adviezen om dit proces te optimaliseren.

Op dit moment worden alle scripties minstens door één hoogleraar beoordeeld en worden scriptiebeoordelingen besproken in het CoHo. Met een totaal van vier hoogleraren voor de hele instelling is dit erg arbeidsintensief voor deze stafleden. Het panel adviseert derhalve om, zeker voor de bacheloropleiding, deze werkwijze los te laten. Het is voldoende als ten minste één van de beoordelaars een gepromoveerd staf lid is en er in het beoordelingskoppel één staf lid met inhoudelijke expertise aanwezig is. Dit zal ook ruimte scheppen om het tweede advies te implementeren: het opbreken van vaste beoordelingskoppels. Omdat er slechts een beperkte staf is, en alle beoordelingskoppels zowel beide inhoudelijk expert moeten zijn, alsook een hoogleraar moeten bevatten, is er slechts beperkte variatie in de teams van eerste- en tweede lezers. Als deze twee beoordelaars te sterk op elkaar ingespeeld raken, verdwijnt het effect van de kritische toets van een tweede lezer. Als inhoudelijke expertise wel bij beide lezers gewenst is zouden de opleidingen ook kunnen kijken naar mogelijkheden om (waar gewenst) met externe beoordelaars te gaan werken. Hier zou onder andere samengewerkt kunnen worden met de andere instellingen van de Nederlandse Levensbeschouwelijke Universiteiten.

Het derde advies betreft het uniformeren van de werkwijze aangaande de beoordelingsformulieren en het verschaffen van narratieve feedback op de eindwerken. Het panel heeft zich ervan vergewist dat alle studenten kwalitatieve feedback ontvangen op hun scripties, maar vernam dat dit soms via het beoordelingsformulier geschiedt, soms via de e-mail en soms in een persoonlijk feedbackmoment. Het panel adviseert de opleidingen om in te zetten op het standaard opnemen van toelichting op de beoordeling op de beoordelingsformulieren, die zich daar nu al goed voor lenen, en dat ook met de nodige zorgvuldigheid te doen. Dit maakt het zowel makkelijker voor studenten om de feedback later nog eens terug te lezen, alsook inzichtelijker voor de verantwoording van de beoordelingen richting externen en de examencommissie. Ook vraagt het panel om de namen van alle beoordelaars op te nemen op de beoordelingsformulieren.

Examencommissie

Het panel is goed te spreken over het functioneren van de examencommissie. De opleidingen delen één commissie, waar een hoogleraar, twee docenten, een extern lid en een secretaris zitting in hebben. De studieadviseur is in een adviserende rol betrokken bij de examencommissie. Het panel

heeft vastgesteld dat de examencommissie goed toezicht houdt op de kwaliteit van de toetsing in de beide opleidingen. Dit doet ze onder andere door het nemen van steekproeven op de toetsing en de scripties. Zo wordt onder andere de beoordeling van elke vijfde scriptie getoetst door de examencommissie. Ook bekijkt ze steekproefsgewijs de toetsing en beoordeling van tentamens en papers door docenten. De bevindingen hierover worden besproken met de betrokken docenten.

De examencommissie houdt volgens het panel goed toezicht op de studenten die een deel van hun studie elders volbrengen. Zo worden studenten die ook aan de Christelijke Hogeschool Ede studeren door zowel een docent uit Ede als een docent uit Apeldoorn begeleid. De commissie heeft ook een conversiesysteem ontwikkeld, waarmee 'HBO-punten' worden omgerekend naar EC op academisch niveau.

Uit de gesprekken heeft het panel kunnen concluderen dat de examencommissie zich zeer bewust is van haar (wettelijke) taak. Ook is het panel tevreden over de manier waarop de examencommissie haar plek in de organisatie opvat. Een punt van aandacht is de zittingstermijn van enkele leden van de commissie. Deze is verstreken voor enkele leden van de commissie, maar het is tot dusver nog niet gelukt om hier vervangende leden voor te vinden. Het panel vraagt de instelling hierin actief te handelen, zodat de examencommissie haar eigen statuten kan naleven en haar belangrijke werk met dezelfde zorg kan verder zetten.

Overwegingen

De toetsing in beide opleidingen voldoet in de ogen van het panel. Er is een degelijk toetsplan en toetsprogramma, dat op dit moment geactualiseerd wordt. Studenten zijn op de hoogte van de toetsing in de verschillende vakken en de beoordelingen zijn navolgbaar. Het panel waardeert de beweging die de opleidingen in recente jaren hebben gemaakt van overwegend mondeling naar overwegend schriftelijk tentamineren (in de bacheloropleiding) en naar een diversiteit aan toetsvormen in de masteropleiding. Het panel moedigt de bacheloropleiding aan om de toetsing waar mogelijk ook te diversifiëren, zeker omdat de nadruk in de toetsing nu te eenzijdig op kennis en inzicht ligt, terwijl de vakleerdoelen vaak breder geformuleerd zijn.

Het panel beveelt de opleidingen aan om de toetsing voor de eindtermen en leerdoelen die betrekking hebben op persoonlijke-, geestelijke- en geloofsontwikkeling nader te onderzoeken. Het panel ziet hier ruimte voor verdere objectivering van beoordelingscriteria. Ook ziet het panel de noodzaak voor uniformering van de mate waarin en de wijze waarop docenten feedback leveren op het geschreven werk van studenten. Teneinde de leerervaring van studenten te verbeteren moet geschreven werk ook altijd van narratieve feedback voorzien worden.

Aangaande de scripties is het panel overtuigd van de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de beoordelingen. Om de beoordeling van de eindwerken nog efficiënter te laten verlopen en om de leerervaring van studenten te maximaliseren heeft het panel een drietal aanbevelingen geformuleerd: 1) haal de verantwoordelijkheid voor het beoordelen van de scripties weg bij alleen de hoogleraren en verdeel deze over het gehele docententeam; 2) doorbreek de vaste beoordelingskoppels; 3) optimaliseer de scriptiebeoordelingen door een uniforme werkwijze af te spreken aangaande het verschaffen van kwalitatieve feedback op afstudeerwerken.

Het panel concludeert dat de examencommissie goed toeziet op de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing in de opleidingen. De commissie is zich bewust van haar wettelijke taken en heeft een goede positie binnen de instelling ingenomen. Een punt van aandacht is de (overschreden) zittingstermijn van enkele leden. Het panel vraagt de instelling om hiervoor in oplossingen te voorzien.

Het panel stelt dat de controle en de beoordeling van tentamens, opdrachten en eindwerken in beide opleidingen zonder meer voldoet. De hierboven geformuleerde aanbevelingen zouden er toe moeten leiden dat deze efficiënter en inzichtelijker verlopen. Ook hoopt het panel dat de opleidingen met

deze aanbevelingen de toetsing zo kan inrichten dat deze nog meer bijdraagt aan een optimale leerervaring voor haar studenten.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 10 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 10 als 'voldoet'

Standaard 11: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Bevindingen

Bacheloropleiding

Voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft het panel per opleiding een steekproef van vijftien recent voltooide eindwerken bestudeerd. Deze tonen wat het panel betreft voldoende aan dat afgestudeerden de beoogde leerresultaten realiseren. De eindwerken van de bacheloropleiding tonen een grote diversiteit van onderzoeksonderwerpen: studenten mogen dan ook hun eigen onderwerp kiezen. De bacheloralumni met wie het panel mee sprak, waren ook allen zeer gepassioneerd over hun onderzoek. Het panel heeft bewondering voor het hoge niveau van de bachelorscripties. Veel studenten voeren ambitieuze onderzoeken uit ter afsluiting van de bacheloropleiding. Het panel is onder de indruk van het vermogen tot kritische reflectie waar studenten blijk van geven in de bacheloreindwerken. Ook is het panel verheugd te zien dat de meer recente afstudeerwerken aantonen dat de sterkere aandacht voor academische vaardigheden in het curriculum zich heeft uitbetaald in de hogere methodologische kwaliteit van deze eindwerken. Het panel ziet nog wel mogelijkheden voor verbetering op dit vlak op het vakgebied praktische theologie. Niet alle eindtermen worden getoetst in de bachelorscriptie, onder andere eindtermen 7 en 8 worden afgerond in het PPV-portfolio, waarvan het panel er ook enkele heeft bestudeerd. Het oordeelt dat ook deze eindtermen naar behoren worden afgerond.

Alumni van de bacheloropleiding doen het over het algemeen goed in de vervolgmaster van de TUA, waar het grootste deel (gemiddeld 60%) van de studenten instroomt. Van de alumni die naar een andere masteropleiding aan een andere instelling doorstromen ervaart een deel de aansluiting als soepel, maar andere alumni geven aan dat de 'knip' die gemaakt is tussen de master en de bachelor aan de TUA ervoor zorgt dat de bachelor net geen volledige opleiding is; de alumni gaven aan de verdieping in de verschillende domeinen te missen. Het panel heeft hier met de opleiding over gesproken en is verheugd vast te stellen dat dit wordt opgepakt in het nieuwe bachelorprogramma, dat vanaf september 2019 gaat draaien, onder andere door onderwijs in bepaalde domeinen geconcentreerder aan te bieden in de bacheloropleiding, in plaats van het uit te smeren over zowel bachelor- als masteropleiding.

Masteropleiding

Ook voor de masteropleiding heeft het panel een selectie van recente eindwerken bestudeerd. Het panel constateert dat studenten de beoogde leerresultaten behalen. De eindwerken bestrijken een groot deel van het brede theologische vakgebied en laten een passend niveau zien. Het panel is ook hier tevreden over de mate waarin studenten kritisch reflecteren. Het viel op dat niet alle eindwerken de gereformeerde theologie van de CGK als uitgangspunt nemen in het onderzoek. Het panel is te spreken over de academische vrijmoedigheid die hieruit spreekt, en dit weerspiegelt de degelijkheid van de academische vorming die studenten genoten hebben tijdens de opleiding. De vruchten van het verzwaarde methodentraject waren nog niet geplukt in de selectie van eindwerken die het panel heeft bestudeerd, maar het panel heeft vertrouwen dat dit voor de aankomende afstudeerders wel gerealiseerd zal worden. Niet alle eindtermen worden getoetst in de scriptie, ook de PPV-portfolio's en stageverslagen spelen hier een rol. Het panel heeft verschillende portfolio's en verslagen bestudeerd en concludeert dat deze van voldoende niveau zijn.

De alumni van de masteropleiding komen terecht in een grotere diversiteit aan functies dan alleen het predikantschap. Op dit moment is 58% van de afgestudeerden van de laatste twintig jaar als predikant werkzaam. De overige afstudeerders zijn onder andere werkzaam in het onderwijs en in pastorale functies. Het panel heeft een positieve indruk van de alumni van de opleiding, zowel uit de enquêtes die de opleiding heeft afgenomen, als uit de gesprekken die het voerde met recent afgestudeerden. Alumni geven aan dat ze waarderen dat de opleiding hen niet alleen academisch gevormd heeft, maar dat ze ook als persoon gegroeid zijn tijdens de opleiding. Het panel beaamt dit, en heeft de stellige indruk dat alumni van de opleiding over het algemeen goed toegeruste, zelfbewuste volwassenen zijn. Alumni functioneren over het algemeen goed in het werkveld, blijkt uit enquêtes en de gesprekken die het panel voerde. Het panel adviseert de opleiding om de alumni intensief te betrekken bij de instelling, hierbij zou onder andere gedacht kunnen worden aan het toevoegen van een of twee alumni aan de opleidingscommissie.

Overwegingen

Het panel oordeelt dat zowel de bachelor- als de masteropleiding Theologie van de TUA de beoogde leerresultaten in voldoende mate realiseren. Het stelt dit onder meer vast op grond van een bestudeerde steekproef van de bachelor- en masterscripties. Het vond met name de bachelorscripties van een hoog niveau en is verheugd te zien dat het geïntensiveerde methodenonderwijs zijn vruchten afwerpt. Hoewel dit nog minder zichtbaar is in de mastereindwerken is het panel hier ook tevreden over het niveau van de eindwerken. Het prijst de kritische academische geest die in de eindwerken aanwezig is.

De alumni van de bacheloropleiding stromen soepel door naar de TUA-masteropleiding, maar voor studenten die elders willen studeren is de bachelor momenteel nog iets teveel 'een halve zesjarige opleiding'. Het panel heeft kennis genomen van de plannen om dit te verbeteren in de vernieuwde bacheloropleiding, onder andere door het geconcentreerder aanbieden van onderwijs, en heeft er vertrouwen in dat dit gerealiseerd zal worden met de nieuwe opzet. Alumni van de masteropleiding functioneren goed in het werkveld, zowel als predikant als in andere functies. Het panel is positief over de mate waarin de opleiding studenten niet alleen academisch vormt, maar ook aan hun persoonlijke ontwikkeling bijdraagt.

Conclusie

Bacheloropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 11 als 'voldoet'

Masteropleiding Theologie: het panel beoordeelt Standaard 11 als 'voldoet'

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het oordeel van het panel op de standaarden 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 en 11 voor de *bacheloropleiding Theologie* is 'voldoet'. Volgens de beslisregels van de NVAO is het algemeen eindoordeel over de opleiding daarmee 'positief'.

Het oordeel van het panel op de standaarden 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 en 11 voor de *masteropleiding Theologie* is 'voldoet'. Volgens de beslisregels van de NVAO is het algemeen eindoordeel over de opleiding daarmee 'positief'.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Theologie* als 'positief'

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Theologie* als 'positief'

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER EN BEOOGDE LEERRESULTATEN

Bachelor

DGO-eindtermen en kwalificaties Bachelor Theologie	Eindtermen wetenschappelijke vorming Bachelor Theologie TUA De afgestudeerde...
<i>Kennis</i>	
Een algemene oriëntatie in de theologie en de plaats die de theologie binnen het geheel der wetenschappen inneemt.	8.is in staat om met het oog op theologische vragen de mogelijkheden van de inbreng van niet-theologische wetenschappen in hoofdlijnen te overzien.
Elementaire kennis van en inzicht in de Bijbelwetenschappen, de geschiedenis van het christendom en de theologie, de geschiedenis van de filosofie, de godsdienstfilosofie en/of de systematische theologie, de ethiek, de religiewetenschappen, en de sociale wetenschappen en/of de praktische theologie.	5.kan op de verschillende theologische terreinen de belangrijkste theologisch-wetenschappelijke begrippen, theorieën, modellen, methoden en paradigma's herkennen. 6.heeft elementaire kennis van de Bijbel, de kerk- en theologiegeschiedenis, de christelijke geloofsleer en ethiek, en de praktisch theologische vragen, en geeft blijk van inzicht in de problemen die zich op deze terreinen voordoen. 7.heeft kennis van het missionaire en diaconale aspect van het gemeente-zijn. 11.heeft basale kennis van en inzicht in de Bijbelse fundering, de theologische doordinking en de praktische contextuele uitvoering van de missionaire en diaconale taak van de gemeente en kan deze kennis communiceren.
Elementaire kennis van en inzicht in de methoden van de theologie als wetenschap.	3.heeft inzicht in het proces van de exegese. 4.is in staat relevante theologische wetenschappelijke literatuur te verzamelen en weer te geven. 5.kan op de verschillende theologische terreinen de belangrijkste theologisch-wetenschappelijke begrippen, theorieën, modellen, methoden en paradigma's herkennen.
Meer gevorderde kennis van en inzicht in één van de bovengenoemde terreinen van de theologie, die onder meer blijken uit een scriptie/bacheloreindwerkstuk.	16.kan op correcte wijze een theologische vraagstelling beoordelen en dit oordeel beargumenteren. 17.bezit de vaardigheid om een specifieke thematiek op het terrein van een van de theologische hoofddisciplines via een zelfstandige bronnenbestudering en een goed gestructureerde schriftelijke rapportage wetenschappelijk te presenteren.
<i>Vaardigheden</i>	
In staat tot analyse van wetenschappelijke teksten en tot schriftelijke en mondelinge rapportage daarover.	13.heeft elementaire vaardigheid verworven in het schrijven en presenteren van een meditatie, Bijbelstudie, preekvoorstel of populair wetenschappelijke verhandeling. 14.bezit de basisvaardigheden om preken te analyseren en bekritisieren. 15.kan argumentaties in teksten op de verschillende deelgebieden van de theologie analyseren en evalueren. 20.is goed in staat tot het voeren van een gesprek en het inhoudelijk structureren daarvan.
In staat tot verzamelen, selecteren en organiseren van secundaire literatuur en primaire bronnen en hiermee zelfstandig kunnen werken.	1.beheerst de talen van de Bijbel en het oudchristelijk Latijn in die mate dat hij in staat is tot zelfstandig bronnenonderzoek. 4.is in staat relevante theologische wetenschappelijke literatuur te verzamelen en weer te geven.
In staat tot het schrijven van een werkstuk volgens de binnen de theologie gangbare eisen.	13.heeft elementaire vaardigheid verworven in het schrijven en presenteren van een meditatie, Bijbelstudie, preekvoorstel of populair wetenschappelijke verhandeling. 16.kan op correcte wijze een theologische vraagstelling beoordelen en dit oordeel beargumenteren. 17.bezit de vaardigheid om een specifieke thematiek op het terrein van een van de theologische hoofddisciplines via een zelfstandige bronnenbestudering en een goed gestructureerde schriftelijke rapportage wetenschappelijk te presenteren.
Het beheersen van voor de theologie relevante ICT-vaardigheden.	2.kan gebruik maken van hulpmiddelen als internet en databases.
In staat om de religieuze dimensies van maatschappelijke vraagstukken te onderkennen, en deze vraagstukken vanuit theologisch perspectief te evalueren.	8.is in staat om met het oog op theologische vragen de mogelijkheden van de inbreng van niet-theologische wetenschappen in hoofdlijnen te overzien. 9.heeft basale kennis van en inzicht in andere religieuze stromingen dan het christendom.

DGO-eindtermen en kwalificaties Bachelor Theologie	Eindtermen wetenschappelijke vorming Bachelor Theologie TUA De afgestudeerde...
Vermogen tot het toepassen van de verworven kennis in een context die typerend is voor de theologie.	11. heeft basale kennis van en inzicht in de Bijbelse fundering, de theologische doordenking en de praktische contextuele uitvoering van de missionaire en diaconale taak van de gemeente en kan deze kennis communiceren. 12. heeft kennis van en inzicht in organisatievormen, werkvormen, processen en veranderingen in de gemeente en kan daarmee een bijdrage leveren aan de opbouw van de gemeente. 13. heeft elementaire vaardigheid verworven in het schrijven en presenteren van een meditatie, Bijbelstudie, preekvoorstel of populair wetenschappelijke verhandeling.
Het beschikken over flexibiliteit om de verworven kennis en vaardigheden te integreren in een beroep dat niet strikt aansluit bij de opleiding.	8. is in staat om met het oog op theologische vragen de mogelijkheden van de inbreng van niet-theologische wetenschappen in hoofdlijnen te overzien. 18. beschikt over voldoende zelfkennis en heeft inzicht in persoonlijkheidsontwikkeling.
In staat tot zelfstandige oriëntatie op relevante beroepssectoren.	22. is in staat tot reflectie op de eigen houding en opvattingen en kan op grond daarvan zijn handelen bijstellen. 5. kan op de verschillende theologische terreinen de belangrijkste theologisch-wetenschappelijke begrippen, theorieën, modellen, methoden en paradigma's herkennen.
<i>Academische attitude</i>	
Blijk geven van het vermogen tot oordeelsvorming op het vakgebied mede gebaseerd op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten.	10. kan voor de theologie relevante kennis en vaardigheden integreren in een gereformeerde levensovertuiging en deze overtuiging expliciteren in (wetenschappelijke) discussies.
Blijk geven van het vermogen tot reflectie op eigen verantwoordelijkheid.	22. is in staat tot reflectie op de eigen houding en opvattingen en kan op grond daarvan zijn handelen bijstellen.
Respect tonen voor de meningen en (geloofs)overtuigingen van anderen.	9. heeft basale kennis van en inzicht in andere religieuze stromingen dan het christendom. 19. beschikt over empathisch vermogen in de omgang met de medemens. 21. is attent op en beschikt over vaardigheid in het omgaan met conflicten. 23. is zich bewust van zijn missionaire roeping.
<i>Overig</i>	
Naast deze eindtermen die alle opleidingen gemeenschappelijk hebben, zijn er per opleiding additionele eindtermen.	18. beschikt over voldoende zelfkennis en heeft inzicht in persoonlijkheidsontwikkeling. 19. beschikt over empathisch vermogen in de omgang met de medemens. 20. is goed in staat tot het voeren van een gesprek en het inhoudelijk structureren daarvan. 21. is attent op en beschikt over vaardigheid in het omgaan met conflicten. 22. is in staat tot reflectie op de eigen houding en opvattingen en kan op grond daarvan zijn handelen bijstellen. 23. is zich bewust van zijn missionaire roeping. 24. heeft zich verdiept in de taak en de plaats van het geloof in zijn persoonlijk leven.

Master

<p>DGO-eindtermen en kwalificaties Master Theologie Afgestudeerden...</p>	<p>Eindtermen wetenschappelijke vorming Master Theologie TUA De afgestudeerde...</p>
<p><i>Kennis</i></p>	
<p>Beschikken over gespecialiseerde vakkennis en methodisch inzicht op een zodanig niveau, dat zij zich zelfstandig verder kunnen ontwikkelen in de door hen gekozen disciplinaire specialisatie. Zij zijn in staat om zelfstandig onderzoek te doen.</p>	<p>1. beheerst de talen van de Bijbel en het oudchristelijk Latijn in die mate dat hij in staat is tot zelfstandig bronnenonderzoek. 4. is in staat zelfstandig relevante theologische literatuur te verzamelen, te bestuderen, te evalueren en te verwerken. 6. heeft grondige kennis van en inzicht in de Heilige Schrift, de geschiedenis van kerk en theologie, de christelijke geloofsleer en ethiek, en de principiële praktisch-theologische bezinning. 8. kan bij zijn theologisch onderzoek de mogelijkheden van inbreng van andere wetenschappen naar waarde schatten en benutten. 16. toont door de vervaardiging van een schriftelijk werkstuk als vrucht van eigen onderzoek in staat te zijn tot initiële beheersing van een wetenschappelijke theologische probleemstelling.</p>
<p><i>Vaardigheden</i></p>	
<p>Beschikken over de technische en theoretische vaardigheden om op een zelfstandige en wetenschappelijke wijze bronnen en literatuur te verzamelen, te analyseren en te beoordelen met als doel op een creatieve wijze verklarende of inzichtelijke werkhypothese te formuleren en te toetsen en daarmee een bijdrage te leveren aan relevante wetenschappelijke debatten.</p>	<p>1. beheerst de talen van de Bijbel en het oudchristelijk Latijn in die mate dat hij in staat is tot zelfstandig bronnenonderzoek. 2. kan gebruik maken van hulpmiddelen als internet en databases. 3. heeft vaardigheden in het exegetiseren. 17. kan op basis van kennis van de actuele stand van het onderzoek en via de formulering van een werkbaar probleem- en doelstelling komen tot zelfstandige meningsvorming en deze verwoorden in een wetenschappelijk acceptabele en valide beargumenteerde visie. 18. kan zijn visie op bevredigende wijze presenteren en verdedigen tegenover een kritisch forum. 19. kan zich in woord en geschrift helder en goed uitdrukken.</p>
<p>Zijn in staat om te gaan met divers en weerbarstig bronnenmateriaal.</p>	<p>1. beheerst de talen van de Bijbel en het oudchristelijk Latijn in die mate dat hij in staat is tot zelfstandig bronnenonderzoek. 4. is in staat zelfstandig relevante theologische literatuur te verzamelen, te bestuderen, te evalueren en te verwerken.</p>
<p>Zijn in staat tot reflectie op academisch niveau op religie in het algemeen en op de actuele situatie van godsdienstige gemeenschappen en individuen in hun historische en hedendaagse maatschappelijke context.</p>	<p>8. kan bij zijn theologisch onderzoek de mogelijkheden van inbreng van andere wetenschappen naar waarde schatten en benutten. 13. is bereid en in staat in zijn prediking rekening te houden met maatschappelijke, culturele en levensbeschouwelijke ontwikkelingen in de hedendaagse maatschappij. 14. kan op adequate wijze als theoloog reageren op en meewerken aan een oplossing van problemen die vanuit kerk en samenleving om een antwoord vragen. 15. is in staat in een multiculturele samenleving het evangelie te verhelderen, te verdedigen en te verbreiden. 24. kan de normen en waarden die aan zijn handelen ten grondslag liggen verhelderen.</p>
<p>Zijn in staat een zelfstandig oordeel te vormen op het terrein van theologie en religiewetenschap.</p>	<p>16. toont door de vervaardiging van een schriftelijk werkstuk als vrucht van eigen onderzoek in staat te zijn tot initiële beheersing van een wetenschappelijke theologische probleemstelling. 17. kan op basis van kennis van de actuele stand van het onderzoek en via de formulering van een werkbaar probleem- en doelstelling komen tot zelfstandige meningsvorming en deze verwoorden in een wetenschappelijk acceptabele en valide beargumenteerde visie.</p>
<p>Zijn in staat verworven kennis toe te passen op complexe vraagstukken rond theologie en/of religie.</p>	<p>5. kan op de verschillende terreinen op adequate wijze theologisch wetenschappelijke begrippen, theorieën, modellen, methoden en paradigma's interpreteren en toepassen. 11. weet zijn theologische kennis en vaardigheden te integreren in een gereformeerde levensovertuiging.</p>
<p>Zijn in staat vakmatige inzichten en de resultaten van (eigen) wetenschappelijk onderzoek mondeling en schriftelijk te vertalen naar een breed publiek van specialisten en niet-specialisten, en deel te nemen aan het maatschappelijk debat.</p>	<p>14. kan op adequate wijze als theoloog reageren op en meewerken aan een oplossing van problemen die vanuit kerk en samenleving om een antwoord vragen. 17. kan op basis van kennis van de actuele stand van het onderzoek en via de formulering van een werkbaar probleem- en doelstelling komen tot zelfstandige meningsvorming en deze verwoorden in een wetenschappelijk acceptabele en valide beargumenteerde visie. 18. kan zijn visie op bevredigende wijze presenteren en verdedigen tegenover een kritisch forum. 21. kan een verantwoorde presentatie verzorgen van hetgeen hij heeft voorbereid.</p>

DGO-eindtermen en kwalificaties Master Theologie Afgestudeerden...	Eindtermen wetenschappelijke vorming Master Theologie TUA De afgestudeerde...
<i>Academische attitude</i>	
Zijn bereid en in staat tot rekening houden met historische, methodische, maatschappelijke en ethische aspecten bij de wetenschappelijke oordeelsvorming over en analyse van complexe vraagstukken op het eigen vakgebied.	6.heeft grondige kennis van en inzicht in de Heilige Schrift, de geschiedenis van kerk en theologie, de christelijke geloofsleer en ethiek, en de principiële praktisch-theologische bezinning. 10.beseft dat er culturele en sociale verschillen tussen mensen en leeftijdsgroepen zijn en weet deze in positieve zin te gebruiken. 13.is bereid en in staat in zijn prediking rekening te houden met maatschappelijke, culturele en levensbeschouwelijke ontwikkelingen in de hedendaagse maatschappij. 14.kan op adequate wijze als theoloog reageren op en meewerken aan een oplossing van problemen die vanuit kerk en samenleving om een antwoord vragen. 24.kan de normen en waarden die aan zijn handelen ten grondslag liggen verhelderen.
<i>Afstemming op arbeidsmarkt</i>	
Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om de academische beroepen of functies te kunnen vervullen waarvoor de betreffende Masteropleiding opleidt. Hierbij kan men denken aan kerkelijke ambten en de functies van eerstegraads bevoegd leraar, geestelijk verzorger, consulent op het gebied van religie, en wetenschappelijk onderzoeker. Daarnaast is te denken aan andere academische beroepen, waarin duurzame kennisontwikkeling, -verwerving of -verwerking, bereidheid om nieuw en/of onontgonnen terrein te betreden en het dragen van verantwoordelijkheid samengaan. Complicerende factor is, dat de werkvelden waarin alumni werkzaam zijn, zo divers zijn dat het niet mogelijk is om daarvoor nadere opleidingskwalificaties te formuleren. Na het verwerven van een werkplek zoeken alumni doorgaans van daaruit meer toegespitste vorming.	7.heeft kennis van het missionaire en diaconale aspect van het gemeente zijn. 9.is in staat op basis van basale kennis van en inzicht in persoonlijkheidsontwikkeling, en in het bijzonder van jongeren, hun gaven te ontdekken en de ontplooiing ervan te stimuleren. 10.beseft dat er culturele en sociale verschillen tussen mensen en leeftijdsgroepen zijn en weet deze in positieve zin te gebruiken. 11.weet zijn theologische kennis en vaardigheden te integreren in een gereformeerde levensovertuiging. 15.is in staat in een multiculturele samenleving het evangelie te verhelderen, te verdedigen en te verbreiden. 17.kan op basis van kennis van de actuele stand van het onderzoek en via de formulering van een werkbare probleem- en doelstelling komen tot zelfstandige meningsvorming en deze verwoorden in een wetenschappelijk acceptabele en valide beargumenteerde visie. 22.beschikt over verschillende (o.a. pedagogische en didactische) vaardigheden om catechese te verzorgen en beheerst de daarvoor benodigde werkvormen. 23.kan de eigen geloofsbeleving op een zuivere wijze communiceren, zowel binnen als buiten de kerk. 25.heeft inzicht in groepsprocessen binnen de gemeente. 26.is in staat pastorale gesprekken te voeren. 27.(her)kent de grenzen van het pastoraat en kan doorverwijzen naar gespecialiseerde instanties. 28.heeft visie op, kan leiding geven aan gemeenteopbouw. 29.kan adequaat inspelen op verscheidenheid in de gemeente. 32.kan leiding geven aan en is in staat medeverantwoordelijkheid te dragen voor beleidsmatige processen binnen de plaatselijke gemeente c.q. het bredere kerkelijke leven. 35.is bereid zich in te leven in ervaringen en belevingen van anderen en weet dit zo te verwerken in het pastorale gesprek, dat zij kunnen groeien in zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. 36.is zich bewust van zijn missionaire roeping. 37.beschikt over empathisch vermogen en communicatieve vaardigheden om in de omgang met de ander vorm te geven aan zijn roeping. 38.heeft zich verdiept in de taak en de plaats van het geloof in zijn persoonlijk leven.
<i>Overig</i>	
(Bij opleiding tot ambt) beschikken over de eindtermen, vaardigheden en attitude die zij nodig hebben om toegelaten te worden tot het kerkelijk ambt waartoe de Master opleidt, en om dit ambt met vrucht te kunnen vervullen. Deze kwalificaties verschillen van kerk tot kerk en daarmee ook van Master tot Master.	12.kan preken maken die Schriftuurlijk en confessioneel zijn en kan de liturgie daarop afstemmen. 13.is bereid en in staat in zijn prediking rekening te houden met maatschappelijke, culturele en levensbeschouwelijke ontwikkelingen in de hedendaagse maatschappij. 20.kan verantwoord leiding geven aan de eredienst. 22.beschikt over verschillende (o.a. pedagogische en didactische) vaardigheden om catechese te verzorgen en beheerst de daarvoor benodigde werkvormen. 23.kan de eigen geloofsbeleving op een zuivere wijze communiceren, zowel binnen als buiten de kerk. 25.heeft inzicht in groepsprocessen binnen de gemeente. 26.is in staat pastorale gesprekken te voeren. 27.(her)kent de grenzen van het pastoraat en kan doorverwijzen naar gespecialiseerde instanties. 28.heeft visie op, kan leiding geven aan gemeenteopbouw.

DGO-eindtermen en kwalificaties Master Theologie Afgestudeerden...	Eindtermen wetenschappelijke vorming Master Theologie TUA De afgestudeerde...
	<p>29.kan adequaat inspelen op verscheidenheid in de gemeente.</p> <p>32.kan leiding geven aan en is in staat medeverantwoordelijkheid te dragen. voor beleidsmatige processen binnen de plaatselijke gemeente c.q. het bredere kerkelijke leven.</p> <p>35.is bereid zich in te leven in ervaringen en belevingen van anderen en weet dit zo te verwerken in het pastorale gesprek, dat zij kunnen groeien in zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.</p> <p>36.is zich bewust van zijn missionaire roeping.</p> <p>37.beschikt over empathisch vermogen en communicatieve vaardigheden om in de omgang met de ander vorm te geven aan zijn roeping.</p> <p>38.heeft zich verdiept in de taak en de plaats van het geloof in zijn persoonlijk leven.</p>
Naast deze eindtermen en -kwalificaties die alle opleidingen gemeenschappelijk hebben, zijn er per opleiding additionele eindtermen.	<p>25.heeft inzicht in groepsprocessen binnen de gemeente.</p> <p>26.is in staat pastorale gesprekken te voeren.</p> <p>27.(her)kent de grenzen van het pastoraat en kan doorverwijzen naar gespecialiseerde instanties.</p> <p>28.heeft visie op, kan leiding geven aan gemeenteopbouw.</p> <p>29.kan adequaat inspelen op verscheidenheid in de gemeente.</p> <p>30.kan conflicten analyseren en op positieve wijze hanteren.</p> <p>31.beheerst verschillende vergadertechnieken.</p> <p>32.kan leiding geven aan en is in staat medeverantwoordelijkheid te dragen voor beleidsmatige processen binnen de plaatselijke gemeente c.q. het bredere kerkelijke leven.</p> <p>33.is bereid en in staat tot reflectie op eigen houdingen en opvattingen en kan op grond daarvan zijn handelen bijstellen.</p> <p>34.is bereid en in staat vorm te geven aan een goed (geestelijk) klimaat in een groep en is in staat soepel in te spelen op diverse situaties.</p> <p>35.is bereid zich in te leven in ervaringen en belevingen van anderen en weet dit zo te verwerken in het pastorale gesprek, dat zij kunnen groeien in zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.</p> <p>36.is zich bewust van zijn missionaire roeping.</p> <p>37.beschikt over empathisch vermogen en communicatieve vaardigheden om in de omgang met de ander vorm te geven aan zijn roeping.</p> <p>38.heeft zich verdiept in de taak en de plaats van het geloof in zijn persoonlijk leven.</p>

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

Semesterindeling cursusjaar 2018/2019 A-jaar

Blok 1	Doc.	ECTS	Uur pw	Blok 2	Doc.	ECTS	Uur pw	Blok 3	Doc.	ECTS	Uur pw	Blok 4	Doc.	ECTS	Uur pw	Totalen EC
Keuzevak (Grieks 1)	(J0s)	5	6	Keuzevak (Grieks 2)	(J0s)	2½	2	Keuzevak (Grieks 3)	(J0s)	5	6	Keuzevak (Grieks 4)	(J0s)	2½	2	
				Hebreeuws 1	HWD	5	6	Hebreeuws 2	HWD	2½	4	Hebreeuws 3	HWD	5	4	27,5
Oude/Nieuwe Testament Algemeen Oprdrcht 29u	HPs Mlic	5	4									Inl. exegese (incl. ½ erts Hebreeuws en ½ erts NT Grieks)	HPs Mlic	5	2	10
				Inl. Kerkgeschiedenis Collegeopdracht 3u	CBs	2½	2									2½
				Godsdienstwetenschap Oprdrcht 4u	BDn	2½	2	Evangelietiek/ Missiologie 1	ISc	2½	2					
								Psychologie Werkstuk 35u	AHk	2½	2					7½
Inl. Theologie	AHr	2½	2													
Filosofie 1	IHa	2½	2	Filosofie 2 Nulmeting presentatie	IHa	2½	2									
				Methodologie 1 (enkele colleges)	IHa	-	0,5	Schriftelijke opdracht (incl. methodologie 1) Scriptie 56u	hgl	2½	0,5	Schriftelijke opdracht Scriptie 70u Nulmeting schriftv.	hgl	2½	-	
				Integratie/thema	Hgl/udl	-	***					Integratie/thema	gstr	-	***	
PPV: colleges Gesprek PB Oprdrcht	IZe	-	1	PPV: colleges gesprek MH	IZe hgl/udl	-	0,75	PPV: colleges gesprek PB	IZe	-	0,75	PPV: colleges Portfolio	IZe	-	0,75	12½
		15	15			15	15%			15	15%			15	15%	15

Waar vermeld wordt 'keuzevak (Grieks)' kunnen degenen die Grieks op het VWO hebben gedaan kiezen voor een vak naar keuze. Keuzevakken worden in de studiegids en via de mail/ELO tijdig bekend gemaakt. De invulling van de keuzevakken/het keuzevak in blok 1 wordt door de opleiding bepaald.

Degenen die geen Grieks hebben gedaan, zijn verplicht te kiezen voor Grieks 1, resp. 2 en 3. Voorafgaand aan blok 1 worden een aantal blokken Grieks gepland.

Voor alle studenten bestaat de mogelijkheid om bovenop het curriculum extra keuzevakken te doen, op voorwaarde dat je helemaal bij bent met de studie.

Voor PPV worden doorgaans twee blokken per collegeblok gegeven en vinden er 3 gesprekken per jaar plaats (1 x met MH en 2 x met PB).

*** 4 à 6 aaneengesloten dagdelen, zie voor de data de jaaragenda.

B-jaar docenten/hoogleraren worden verzocht in de studiegids aan te geven bij welke onderdelen Grieks of Hebreeuws geïntegreerd wordt.

Blok 1	Doc.	ECTS	Uur pw	Blok 2	Doc.	ECTS	Uur pw	Blok 3	Doc.	ECTS	Uur pw	Blok 4	Doc.	ECTS	Uur pw	Totalen EC
Grieks 5	IOs	5	4					Grieks 6 Presentatie 10u <i>Tussenm. presentatie</i>	IOs	5	4					
Hebreeuws 4	HWD	2½	4	Hebreeuws 5	HWD	2½	2					Hebreeuws 6	HWD	2½	2	17,5
								Exegese Nieuwe Testament (werk) 1 Paper 45u	MMk	2½	3	Exegese Oude Testament 1 (2u hoorcol. 1u werkcol. samen met C) <i>Tussenmeting schriftv.</i>	HPs	2½	3	
								Oude Testament 1 Opdracht + Presentatie 8u	HPs	5	4	Nieuwe Testament 1	MMk	5	4	15
Kerkgeschiedenis 1 Leesverslag 61u	HSs	2½	2	Kerkgeschiedenis 2 Paper 20u	HSs	5	4	Nederlandse Kerkgeschiedenis	CBs	5	4					12½
								Ebhiëk 1	DSa	2½	2	Dogmatiek 1	AHn	2½	2	5
								Polmeniek 1 Opdracht 13u	JPt	2½	2					
Evangelistiek/ Missiologie 2	ISs	2½	2													5
Keuzevak (Opdracht)	-	2½	2									Keuzevak (Opdracht)	-	2½	2	5
								Integratie/thema	bgf/ud	-	***	Integratie/thema	gsta	-	***	
PPV; colleges gesprek PB Portfolio	IZe	-	0,75	PPV; colleges gesprek MH Portfolio	IZe bgf/ud	-	0,75	PPV; colleges gesprek PB	IZe	-	0,75	PPV; colleges Portfolio	HWA	-	0,75	0
		15	14%			15	12%			15	13%			15	13%	

Voor PPV worden doorgaans twee blokken per collegeblok gegeven en vinden er 3 gesprekken per jaar plaats (1 x met MH en 2 x met PB).
 Voor alle studenten bestaat de mogelijkheid om bovenop het curriculum extra keuzevakken te doen, op voorwaarde dat je helemaal bij bent met de studie. Keuzevakken worden in de studiegids en via de mail/ELO tijdig bekend gemaakt.
 *** 4 à 6 aaneengesloten dagdelen, zie voor de data de jaargenda.

C-jaar docenten/hoogleraren worden verzocht in de studiegids aan te geven bij welke onderdelen Latijn (vanaf blok 3), Grieks of Hebreeuws geïntegreerd wordt.

Blok 1		Blok 2		Blok 3		Blok 4		Totalen	
Doc.	ECTS	Uur	Doc.	ECTS	Uur	Doc.	ECTS	Uur	ECTS
		PPV			PPV			PPV	EC
			Keuzevak (Latijn 1)	5	4	Keuzevak (Latijn 2)	2½	2	5
									4
Hebreeuws 7	2½								15
			Exegese Nieuwe Testament 2 (werk/hoor)			Exegese Oude Testament 2 (2u hoorcol. 1u werkcol. samen met B)	2½ # (1¼)	3	3
Nieuwe Testament 2	5	4	Oude Testament 2	5	4	Judaea/Kerk en Israël (incl. 1½ eds. Heb.)	5	4	17½
Kerkgeschiedenis 3 Paper 10u Findm. presentatie	2½	2							2½
Ethiek 2	2½	2							
			Dogmatiek 2	2½	2				5
						Homiletiek 1 Incl. 1 uur prakt. Hom. Preekvoorstel 38u	2½	3	5
Keuzevak (Oprichting)	2,5	2	Keuzevak (Oprichting)	2,5	2				5
			Methodologie 2 Dossier 12u		0,5	Bachelorproef (incl. methodologie ½)	2½	0,5	
			Integratie/thema		***	Integratie/thema	2½	***	
PPV: colleges		0,75	PPV: colleges gesprek PB		0,75	Logopedie PPV: colleges gesprek MH		***	10
Portfolio			Portfolio			Portfolio			
	15	12%		15	13%		15	13%	15
									10%
									(13%)

Waar vermeld wordt "keuzevak (Latijn)" kunnen degenen die Latijn op het VWO hebben gedaan kiezen voor een vak naar keuze. Keuzevakken worden in de studiegids en via de mail/ELO tijdig bekend gemaakt. Degenen die geen Latijn hebben gedaan, zijn verplicht te kiezen voor Latijn 1, resp. 2 en 3.
 Voor PPV worden doorgaans twee blokken per collegeblok gegeven en vinden er 3 gesprekken per jaar plaats (1 x met MH en 2 x met PB).
 # Op de cijferlijst wordt 2,5 EC vermeld als Exegese OT/NT in blok 4; Exegese NT wordt in het 3e blok gegeven, exegese OT in het vierde blok.
 ** Degenen die predikant wensen te worden, worden gescreend door de logopedist in het derde of vierde blok.
 *** 4 à 6 aaneengesloten dagdelen, zie voor de data de Jaargangda.

D-jaar docenten/hoogleraren worden verzocht in de studiegids aan te geven bij welke onderdelen Latijn, Grieks of Hebreeuws geïntegreerd wordt.

	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Totale EC	Uur DW	ECTS	Doc.	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	ECTS	Uur DW	Doc.	ECTS	Uur DW	Totale EC
Talen		Latijn 4		Latijn 5	5	2	2½	305					2½	2	305	2½	2	5
Exegese										Exegese Nieuwe Testament 3 (werk) Opdracht 26u		Exegese Oude Testament 3 (3x2u bibelcol. 6x2u werkol. Samen met E) Opdracht 21,5u	1½	3	305	1½	3	
										Exegese scriptie Scriptie 140u		Exegese scriptie Scriptie 140u	2½	-	305	2½	-	7½
Bijbelse theologie															305	5	4	10
Vandaag de gemeente in																		
Receptie van de Reformatie in kerk en theologie																		
Theologie bij de tijd																		
Homiletiek																		
Vrije ruimte																		
Algemeen																		

Keuzevakken worden in de studiegids en via de mail/ELO tijdig bekend gemaakt.
 * Voor PVV worden doorgaans twee blokken per collegeblok gegeven en vinden er 4 tot 5 gesprekken per jaar plaats (PB, MH resp. intervisie).
 ** individuele gesprekken volgens rooster.
 *** 4 à 6 aaneengesloten dagdelen, zie voor de data de jaargenda.
 # Logopedie voor studenten die predikant willen worden, volgens apart rooster

E-jaar

	Bloek 1	Bloek 2	Bloek 3	Bloek 4	ECTS	Uur DW	Doc.	ECTS	Uur DW	Doc.	ECTS	Uur DW	ECTS	Uur DW	Totalen EC
Exegese			Exegese NT 4 (werk/hoor) Tusssem. presenteren	Exegese OT 4, incl. 2 EC Hebreeuws (3x2u boorool. 6x2u werkopl. 3x2u Hebreeuws) Werkstuk 21,5u Presentatie	2½	3	MMO	2½	3	HBA	5	4	5	4	7½
Kerk en theologie in rapport met politiek en filosofie	Kerkgeschiedenis 5 Werkstukken 52u		Kerkgeschiedenis 6 Leesverslag 27u		5	4	HSA	2½	2	HSA	2½	2			7½
Apologetiek			Evangeliëlek/ Missiologie 4 Reflectieverslag 50u		2½	2	HSC	2½							
	Godsdienstfilosofie Dossier 40u Tusssem. schriftlv.	Apologetiek Opdrachten 6,5u		Ethiek 4 Opdracht 10u	2½	3	HKK	2½		HSA	2½	2		2	10
Systematische theologie		Symboliek 2			2½	2	HBA	2½							7.5
		Dogmatiek 5			2½	2	HBA	2½							
		Dogmatiek 6			2½	2	HBA	2½							
Homiletiek		Prakt. Homiletiek## Preekvoorstel + -kritiek 3u	Homiletiek 3## Incl. 1 uur prakt. Hom. Preekvoorstel + -kritiek 3u	Keuzevak Homiletiek 3## Incl. 1 uur prakt. Hom. #Preekvoorstel, -kritiek	2½	1	HKK	2½	3	HKK	2½	3		3	(5)
Vrije ruimte	Keuzevak	Keuzevak(ken) (Opdracht)	Keuzevak(ken) (Opdracht)	Keuzevak (Opdracht)	7½	6		2½	2		2½	2		2	20
Algemeen	Logopedie# ppv: groepsgesprek	Integratie/thema Logopedie# ppv: groepsgesprek gesprek PB	Logopedie# ppv: groepsgesprek gesprek MH	Integratie/thema Logopedie# ppv: groepsgesprek Portfolio			HGU/Unid			HGU	2½	***		***	
					15	12½		15	14%		15	12		15	10 (13)

Keuzevakken worden in de studiegids en via de mail/ELO tijdig bekend gemaakt.

* Voor ppv vinden er 4 intervisiegesprekken in groepjes plaats

*** individuele gesprekken volgens rooster.

**** 4 à 6 aaneengesloten dagdelen, zie voor de data de jaargenda.

Logopedie voor studenten die predikant willen worden, volgens apart rooster

Homiletiek 3 is alleen verplicht voor **admissionalen**, niet-admissionalen kunnen deze punten toevoegen aan de keuzevakken.

F-jaar

Blok 1	Doc.	ECTS	Uur	Blok 2	Doc.	ECTS	Uur	Blok 3	Doc.	ECTS	Uur	Blok 4	Doc.	ECTS	Uur
				Colleges OT	HS§	-	12					Colleges OT	HS§	50	12
Colleges NT	MBC	-	9					Colleges NT	MBC	-	9	Colleges NT	MBC	50	9
Colleges systematische theologie	ABO	-	9	Colleges systematische theologie	ABO	-	9					Colleges systematische theologie	ABO	50	9
Colleges Kerkgeschiedenis	HS§	-	9					Colleges Kerkgeschiedenis	HS§	-	9	Colleges Kerkgeschiedenis	HS§	50	9
Colleges Kerkrecht	HS§	-	9					Colleges Kerkrecht	HS§	-	9	Colleges Kerkrecht	HS§	50	9
				Colleges Praktische theologie	MKC	-	9	Colleges Praktische theologie	MKC	-	9	Colleges Praktische theologie	MKC	50	9
Colleges <u>missiologie/evangelistiek</u>	JSc	-	9	Colleges <u>missiologie/evangelistiek</u>	JSc	-	9	Colleges <u>missiologie/evangelistiek</u>	JSc	50	9				
Ned. kerkgeschiedenis	HS§	9	9	Ned. kerkgeschiedenis	HS§	-	9	Ned. kerkgeschiedenis	HS§	50	9				
Gemeenteopbouw	JSc	-	9	Gemeenteopbouw	JSc	-	9	Gemeenteopbouw	JSc	50	9				
Dogmageschiedenis	ABO	-	9	Dogmageschiedenis	ABO	-	9	Dogmageschiedenis	ABO	-	9				
ppv:		-		ppv: gesprek MH Portfolio		-		ppv		-		ppv: gesprek PB Portfolio		-	

In bovenstaand schema zijn alleen de opties opgenomen. Per vak worden (bij voldoende belangstelling jaarlijks) majorcolleges gegeven, verspreid over drie collegeblokken: 3 middagen van 2½ à 3 uur in elk van de drie blokken. Wanneer de collegeblokken niet aansluitend zijn, kan ook gedacht worden aan 8 middagen van 3 uur verspreid over twee (aaneengesloten) collegeblokken.

BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA

Dinsdag 23 april 2019

16.00 - 18.00	Interne startvergadering panel
18.00 - 21.00	Aankomst panel en diner

Woensdag 24 april 2019

09.00 - 09.15	Aankomst en welkom
09.15 - 11.30	Intern overleg, inzage documentatie (inloopsprekuren tussen 9.30 - 10.00)
11.30 - 12.30	Inhoudelijk verantwoordelijken
12.30 - 13.30	Lunch en rondleiding
13.30 - 14.30	Docenten beide opleidingen
14.30 - 15.00	Alumni
15.00 - 15.30	Intern overleg panel
15.30 - 16.15	Studenten bacheloropleiding
16.15 - 17.00	Studenten masteropleiding
17.00 - 17.45	Opleidingscommissie en Universiteitsraad

Donderdag 25 april 2019

09.00 - 10.00	Aankomst en voorbereiding
10.00 - 10.45	Examencommissie
10.45 - 11.15	Intern overleg panel
11.15 - 12.15	Eindgesprek management
12.15 - 12.45	Lunch
12.45 - 14.45	Opstellen oordelen
14.45 - 15.15	Vorbereiden mondelinge rapportage
15.15 - 15.45	Mondelinge rapportage
15.45 - 16.45	Ontwikkelgesprek

BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken bestudeerd van de bacheloropleiding Theologie en 15 eindwerken van de masteropleiding Theologie. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

Geupload

- Programma visitatie TUA
- Zelfevaluatie-rapport
- Overzicht samenstelling docententeam
- Scripties bachelor (Excel overzicht)
- Scripties master (Excel overzicht)
- Studentenstatuut 2018-2019 (OER)
- Studiegids
- Toetsbeleidsplan
- Gevraagde bachelorscripties en beoordelingsformulieren
- Gevraagde masterscripties en beoordelingsformulieren

Ter inzage op locatie

- Zelfevaluatie-rapport TUA
- Bestuursverslag 2016 en 2017
- Studiegids 2018-2019
- Studentenstatuut 2018-2019 (OER)
- Studentenportfolio's
- Stageverslagen studenten
- Kwaliteitsafspraken TUA 2019-2024
- Instellingsplan TUA 2018-2023
- Formele Regelingen bestuur- en beheersreglement
- Jaarverslag Examencommissie 2018
- Notulen Opleidingscommissie (juni 2016-maart 2019)
- Personeelsbeleid TUA
- Kwaliteitsnota
- Onderwijsleerconcept TUA
- Toetsplan
- Excellentietraject TUA
- Scriptiereglement
- Handleiding algemene stage
- Handleiding gemeentestage
- Jaaroverzicht 2018/2019 en 2019/2020
- Collegerooster 2018/2019
- Programma's Thema-dagen en Integratiecolleges
- Overzicht nieuwe bachelor- en masteropleiding
- Brochure TUA-reis naar Israël 2017
- Dogmatiek 1 t/m 5
- Evangelistiek 1
- Hebreeuws 2, 3, 5, 6
- Homiletiek 1 (ontbreekt beoordelingsmodel)
- Inleiding exegese deel NT
- Nieuwe Testament 1

Vakinformatie ter inzage via elektronische leeromgeving (ELO)

- Dogmatiek 1 t/m 6
- Evangelistiek/missiologie 1 t/m 4
- Evangelistiek/missiologie keuzevak Urban Mission
- Exegese NT 1 en 2 resp. 3 en 4
- Hebreeuws 2, 3, 5, 6
- Homiletiek 1 t/m 3
- Inleiding exegese deel NT
- Keuzevak pastorale psychologie 2
- Keuzevak Kerk en Islam
- Keuzevak Bonhoeffer
- Methodologie 1
- Nieuwe Testament 1
- Persoonlijke en praktische vorming A-jaar resp. B-jaar
- Praktische Homiletiek Master

Beschikbare regelingen via ELO

- Algemene informatie
- Handleiding Onderwijsonline (voor docenten)
- Handleiding preekportfolio

Beschikbare informatie van commissie via ELO

- Opleidingscommissie

BIJLAGE 5: EVALUATIESYSTEMATIEK

	Evaluatieobject	Middel	Proces verantwoordelijke	I.s.m.	Frequentie	Uitslag naar & actie door
1	Vakken	Vragenlijst	Beleidsmedewerker	Administratie	Na elk vak	Docent, OC, CvB
2	Studiejaar	Interview		Lid van de OC	1x per jaar	OC, CoHo, CoDo
3	Alumni	Vragenlijst		Administratie	1x per 6 jaar	OC, CoHo, CoDo, CvB, UR
4	Stages	Vragenlijst		Administratie	Na de stage	OC, CoHo
5	Themadagen/ Integratiecolleges	Vragenlijst jaar-vertegenwoordiger/studenten		Administratie	Direct na elke activiteit	OC, CoHo
6	Scripties	Vragenlijst		Administratie	Na de betreffende scriptie	OC, CoHo

Toelichting:

1. Vakevaluaties

Deze evaluaties toetsen de kwaliteit van de colleges, de kennis en voordracht van de docent, de gebruikte werkvormen, de wijze van toetsing, het vak als geheel en de tijdsbesteding door de student aan het vak.

2. Jaargesprekken

Aan het eind van een studiejaar voert de beleidsmedewerker gesprekken met de studenten per jaargroep. Onderdelen die in de gesprekken aan bod komen zijn met name het niveau van de opleiding, het mentoraat, de stages, de tentamens, de studeerbaarheid, de organisatie van het onderwijs en de faciliteiten.

3. Alumni-enquête

Gevraagd wordt of de student goed is opgeleid voor zijn taak in het afnemende werkveld en wat de alumnus als zwakke en sterke punten heeft ervaren. Ook wordt ruimte gegeven voor verbetervoorstellen.

4. Evaluatie stage

De stages die een student tijdens zijn studie kan doen, zijn de praktijkoriëntatie (facultatief), de stages Poimeniek, de stage Catechetiek en de gemeentestage. De evaluatiepunten verwerkt de student in zijn verslag en worden besproken met de begeleider(s). De evaluatie door de kerkenraad over de gemeentestage gaat naar het college van hoogleraren en een samenvatting naar het curatorium. De verslagen worden in het portfolio opgenomen ten behoeve van het mentoraat. Zie verder de 'regelingen stage'.

5. Evaluatie themadagen/integratiecolleges

Een evaluatie over inhoud en organisatie van deze gezamenlijke opleidingsactiviteiten wordt gedaan aan de hand van een specifieke vragenlijst die door de studenten wordt ingevuld via de ELO.

6. Evaluatie van scripties

De scripties die een student tijdens zijn studie maakt, zijn het A-jaar-essay, de bachelorproef, de exegetescriptie en de masterscriptie. Via een evaluatieformulier geven de studenten aan wat zij vinden van de organisatie, begeleiding en beoordeling van de betreffende scriptie. De uitkomsten van deze evaluaties worden eens in de twee jaar door de beleidsmedewerker gerapporteerd aan en besproken door de OC en het college van hoogleraren. Hiernaast wordt de opleiding ook geëvalueerd aan de hand van de NSE en (in) de Keuzegids.

